

† ANDREI

Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului,
Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului

Adevărații fericiți ascultă cuvântul lui Dumnezeu și-l pun în practică

„Și când zicea El acestea, o femeie din mulțime,
ridicând glasul, I-a zis: Fericit este pântecele care
Te-a purtat și fericiți sunt sânii pe care i-ai supt!
Iar El a zis: Așa este, dar fericiți sunt cei ce ascultă
Cuvântul lui Dumnezeu și-l păzesc” (Luca 11, 27-28)

Ne-am obișnuit ca la sărbătorile Maicii Domnului să ascultăm o Evanghelie, pe care aproape că o știm pe dinafară. Pe când mergea Domnul cu ucenicii, au intrat într-un sat, iar o femeie cu numele Marta, L-a primit în casa ei. Aceasta avea o soră numită Maria, care s-a așezat la picioarele Mântuitorului și-I asculta cuvintele. Marta preocupată de a fi o gazdă bună I-a zis Domnului să o pună la treabă și pe Maria. Răspunsul: „Marto, Marto, te îngrijești și pentru multe te silești; dar un lucru trebuie: căci Maria partea cea bună și-a ales, care nu se va lua de la ea” (Luca 10, 41-42).

Adevărul este că în viață avem nevoie și de Maria și de Marta. Însă necazul este că, absorbiți de preocupările Martei, uităm de preocupările Mariei. Mai ales într-o lume preocupată de cele materiale, lucrurile spirituale rămân pe ultimul plan. Odinioară, era de neconceput să lipsești duminica de la biserică. Astăzi, foarte mulți au duminica dimineața alte preocupări.

Mai toți copiii fac peste săptămână o oră de religie, așa cum o fac! Duminica la biserică? O parte dintre ei. E adevărat că de multe ori nu sunt nici părinți, iar copiii singuri mai rar îi vedem să meargă. Ori, Înțeleptul Solomon ne zice: „Deprinde pe tânăr cu purtarea pe care trebuie s-o aibă; chiar când va îmbătrâni nu se va abate de la ea” (Pilde 22, 6).

Dacă preocupările noastre spirituale sunt puține, ar trebui să fim măcar pragmatici. Părintele Iosif Trifa ne spunea într-o pildă lucrul următor: era un cizmar care avea o casă de copii. El lucra și duminica și la biserică nu mergea. Vecinul său era un om credincios, care l-a sfătuit: nu mai lucra duminica, ci vino la biserică să te rogi. Replica: ți-e ușor dumnezeale să vorbești, dar eu am o familie grea și trebuie să lucrez și duminica. Vecinul i-a zis: nu mai lucra duminica un an de zile și, la sfârșitul anului, eu îți returnez toată paguba. Iar duminica vino la biserică, dimpreună cu mine. Rezultatul? Productivitatea i-a fost mult mai mare și nici pomeneală să fi pierdut ceva. Dimpotrivă, toate lucrurile i-au mers cu folos.

Dacă partea Mariei merge bine, nu putem uita nici partea Martei. Domnul Hristos spune că „nu oricine Îmi zice: Doamne, Doamne, va intra în Împărăția cerurilor, ce cel ce face voia Tatălui Meu Celui din ceruri” (Matei 7, 21). Citim în capitolul 25 al Evangheliei după Matei că Domnul Hristos se va întoarce. Toți morții vor învia și El îi va împărți în două: pe unii îi va pune de-a dreapta și pe alții de-a stânga. „Atunci va zice Împăratul celor de-a dreapta Lui: Veniți, binecuvântații Tatălui Meu, moșteniți Împărăția cea pregătită vouă de la întemeierea lumii. Căci flămând am fost și Mi-ați dat să mănânc; însetat am fost și Mi-ați dat să beau; străin am fost și Mi-ați primit; gol am fost și Mi-ați îmbrăcat; bolnav am fost și Mi-ați cercetat; în temniță am fost și ați venit la Mine” (Matei 25, 34-36). Oamenii vor rămâne nedumeriți și Mântuitorul le va zice: „Întrucât ați făcut unuia dintr-acești frați ai Mei prea Mici, Mie Mi-ați făcut” (Matei 25, 40).

Implicarea socială, faptele bune, au importanța lor. Sfântul Apostol Iacov este foarte convingător: „Dacă un frate sau o soră sunt goi și lipsiți de hrană cea de toate zilele, și cineva dintre voi le-ar zice: Mergeți în pace! Încălziți-vă și vă săturați, dar nu le dați cele trebuincioase trupului, care ar fi folosul? Așa și cu credința: dacă nu are fapte, e moartă în ea însăși” (Iacov 2, 15-17).

Este limpede că faptele noastre vremelnice au repercusiuni veșnice. Nu suntem în stare să-i convingem pe toți contemporanii noștri de acest adevăr. Ziceam că implicarea spirituală nu-i la înălțimea la care ar trebui să fie, dar nici implicarea filantropică nu-i una pe măsura posibilităților noastre materiale. Și lucrul acesta se întâmplă pentru că este slabă credința.

Printre intelectualii noștri de marcă sunt și unii care își pun problema religioasă. Dar numai unii! Eu vi-l amintesc pe Ioan Alexandru, care a murit foarte devreme. Era om credincios, și în poezia *Epitaf* ne pune problema repercusiunii faptelor bune: „Pentru că s-a uitat cu milă/ La un căluț snopit în bătai/ Pentru că unei bătrâne ce se/ Aruncase în lac fugind din azil/ I-a întins un cuvânt de salvare/ Pentru că-n sanctuarul inimii sale/ L-a iertat pe cel mai aprig vrăjmaș/ Pentru toate acestea și mult mai mari/ Decât acestea pe care nimeni nu le-a știut/ Pentru că le făptuise le nevedere/ El n-a murit, ci numai doarme/ Până la înviere”¹.

¹ Ioan Alexandru, *Imnele iubirii*, Editura Cartea românească, 1983, p. 222.

DIN SUMAR:

– Pe Născătoarea de Dumnezeu și Maica Luminii...

– **PR. PROF. UNIV. DR. VASILE STANCIU**.....(p. 3)

– Temeri și curaj – **PR. EUGEN-ADRIAN TRUȚA**.....(p. 4)

– Cuvânt de admirație și prețuire. Părintele Profesor Ioan I. Ică jr
la 65 de ani – **PĂRINTELE VASILE STANCIU**.....(p. 4)

– „Magnificatul” Mariei, Maica Domnului (Lc. 1, 46-55) - Partea I
– **PR. PROF. UNIV. DR. STELIAN TOFANĂ**.....(p. 5)

– Centenarul Patriarhiei Române. Restituiri istorice și documentare:
VI. Argumentele Savantului Nicolae Iorga
– **CȘ II DDr. MIRCEA-GHEORGHE ABRUDAN**.....(p. 6)

Maria și Marta trebuie să-și dea mâna. La nunta din Cana Galileii, Maica Domnului le-a zis celor ce slujeau la masă: „Faceți orice vă va spune” (Ioan 2, 5). De fapt, în toate împrejurările trebuie să facem ceea ce ne spune Hristos. Nu trebuie uitat că pionierii Uniunii Europene aveau o viață creștină activă. Ei puneau în practică cuvântul lui Dumnezeu. Jean Monnet, Konrad Adenauer, François Mitterrand, Alcide De Gasperi și ceilalți lideri mergeau duminica la biserică. Chiar steagul Uniunii Europene are o obârșie creștină, inspirat fiind din cartea Apocalipsei capitolul 12, versetul 1. Femeia reprezentată este Maica Domnului, culoarea albastră este culoarea ei, iar pe steag sunt cele douăsprezece steluțe inspirate de sus. Pionierii știau toate aceste lucruri, nu-mi dau seama cât cei din stafful de astăzi le știu.

Chiar cu riscul de a fi cele spuse o pledoarie pro domo, totuși o fac, pentru că dacă am socoti așa lucrurile, toate ar merge mai bine. Și nu numai cei din stafful U.E., ci toată lumea, dacă ar merge duminica la biserică, ce bine ar fi. Tinerii, care în mare parte fac religie la școală, dacă ar fi practicanți, ce minunat ar fi.

De toate acestea ne aducem aminte în Postul Maicii Domnului și la sărbătoarea Adormirii ei, dorindu-le tuturor creștinilor har îmbelșugat și multe realizări spirituale.

† ANDREI

Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului
și Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului

ANUNȚ PRIVIND CURSURILE PENTRU FORMAREA CÂNTĂREȚILOR BISERICEȘTI 2025 -2026

iul. 30, 2025

Înscrierea cursanților se va face în perioada **9 septembrie – 10 octombrie 2025**, la Secretariatul Centrului Eparhial din Cluj-Napoca.

Modulul I: 11 octombrie 2025 – 29 noiembrie 2025, în fiecare sâmbătă

Modulul II: 10 ianuarie 2026 – 28 februarie 2026, în fiecare sâmbătă

Modulul III: 2 mai 2026 – 13 iunie 2026, în fiecare sâmbătă

Acte necesare pentru înscriere:

- * Dosar plic
- * Copie după certificatul de naștere; Copie după cartea de identitate
- * Certificatul de botez
- * Recomandarea din partea preotului paroh
- * Cererea tip adresată IPS Arhiepiscop și Mitropolit Andrei pentru obținerea binecuvântării (candidații din alte Eparhii vor aduce binecuvântarea ierarhului de care aparțin)
- * Copia simplă după actele de studii
- * Dosarul va fi depus personal la Secretariatul Centrului Eparhial
- * Chitanța care face dovada achitării taxei de 1.000 de lei și care se va plăti la Casieria Arhiepiscopiei Clujului.

Vizită arhierescă în tabăra de vară de la Mărișel

Darius Echim

Biroul de Tineret al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, în parteneriat cu Asociația Tinerilor Creștini Ortodocși Români Cluj (ATCOR Cluj), a organizat, în perioada 14–19 iulie 2025, la Mărișel, județul Cluj, o tabără de vară dedicată adolescenților. Desfășurată sub genericul „Libertatea și frumosul din viața mea”, tabăra a reunit aproximativ 70 de tineri, cu vârste între 14 și 18 ani, aflați sub îndrumarea a 20 de voluntari.

Înaltpreasfințitul Părinte Andrei, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului și Mitropolitul Clujului, Maramureșului și Sălajului, s-a aflat marți, 15 iulie, în mijlocul tinerilor participanți. Cu această ocazie, ierarhul i-a binecuvântat și le-a adresat sfaturi și îndemnuri părintești. În semn de bucurie și prețuire, adolescenții l-au întâmpinat cu emoție și entuziasm, prezentându-i momente artistice: cântece folk acompaniate la chitară, precum și dansuri tradiționale.

În cuvântul de învățătură adresat, Înaltpreasfinția Sa le-a oferit tinerilor câteva modele de viață creștină, pornind de la exemplul Sfântului Proroc Daniel și al celor trei tineri: Anania, Azaria și Misail, precum și al Sfântului Ioan Valahul și al fericitului Pier Giorgio Frassati, evidențiindu-i ca exemple de trăire și mărturisire a credinței încă din tinerețe, prin înfruntarea ispitelor vremii în care au trăit.

Programul taberei a îmbinat activitățile educative și creative cu momentele de rugăciune și reflecție. Pe parcursul celor șase zile, tinerii au participat la slujbe, drumeții, jocuri, întreceri sportive, ateliere practice și discuții tematice.

Obiectivul taberei a fost acela de a oferi participanților un cadru propice pentru dezvoltarea personală, dar și pentru aprofundarea credinței ortodoxe într-un mod adaptat vârstei lor.

„Scopul taberelor organizate de noi este acela ca participanții să se dezvolte duhovnicește, să se întărească în credință și să se formeze socio-emoțional prin toate activitățile pe care le oferim. Alături de participanți, timp de o săptămână, a fost prezent și un preot. Împreună cu acesta s-au rostit rugăciunile de dimineață și de seară, s-a săvârșit Sfânta Liturghie și au avut loc discuții pe teme de interes pentru adolescenți, dintre care amintim: dreptatea lui Dumnezeu versus dreptatea omenească, chipul dragostei și modul în care ar trebui să ne manifestăm față de ceilalți, precum și criteriile după care este potrivit să ne alegem prietenii”, a declarat Oana Raluca Băilă, coordonator al taberelor, inspector eparhial pentru activitățile cu tinerii din județul Cluj și vicepreședinte ATCOR Cluj.

Aceasta a mai adăugat că „pe lângă toate celelalte activități deja menționate, anul acesta tinerii participanți au fost îndemnați să se apropie de câțiva dintre sfinții recent canonizați. Astfel, organizați pe echipe, au primit câte un ocrotitor: Sfântul Cuvios Mărturisitor Arsenie de la Prislop, Sfântul Preot Mărturisitor Ilie Lăcătușu, Sfântul Preot Mărturisitor Dumitru Stăniloae, Sfântul Cuvios Paisie de la Sihăstria, Sfântul Cuvios Cleopa de la Sihăstria, Sfântul Preot Mucenic Constantin Sârbu și Sfântul Cuvios Mărturisitor Sofian de la Antim. Fiecare echipă a avut sarcina de a prezenta, în fața celorlalți participanți și voluntari, viața sfântului ocrotitor, precum și câteva aspecte din lucrarea sa ori din minunile înfăptuite. Această activitate i-a ajutat pe tineri să se apropie mai profund de viețile sfinților, într-un mod activ și implicat, diferit față de metoda pasivă de a asculta doar cuvintele preotului din tabără.”

Tabere ortodoxe și noi inițiative pentru tineri

Vara aceasta sunt organizate opt tabere la Mărișel, la care participă aproximativ 540 de copii, adolescenți și tineri, cu sprijinul a peste 100 de voluntari (tineri, studenți sau părinți), „care aleg să dăruiască altora ceea ce au primit ei înșiși de la Biserică”, conform organizatorilor.

Pe lângă cele opt tabere, Biroul de Tineret al Arhiepiscopiei Clujului organizează anul acesta și Tabăra „Tradiție și noutate”, destinată tinerilor cu vârste între 18 și 24 de ani, o inițiativă a Patriarhiei Române, precum și o tabără de iarnă. La aceste activități sunt participanți din mai multe zone ale țării, precum și din diaspora.

Tabere de vară la Centrul Misionar de Tineret din Sângeorz-Băi

Pe parcursul verii, sute de copii, adolescenți și tineri participă la taberele de vară organizate și la Centrul Misionar de Tineret „Ioan Bunea” din Sângeorz-Băi, aflat în subordinea Arhiepiscopiei Clujului, care anul acesta marchează zece ani de activitate.

„Pe 7 iulie 2015, într-o zi călduroasă de vară, Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei, înconjurat de un sobor de ierarhi, preoți și diaconi, a săvârșit slujba de binecuvântare a acestui loc deosebit. A fost prezent și Preasfințitul Părinte Vasile. Timpul a trecut incredibil de repede... Dar mă bucur că a trecut cu folos. Au fost zece ani plini de viață, de rugăciune, de lacrimi de bucurie, de zâmbete sincere, de prietenii care au durat și de suflete care s-au apropiat mai mult de Biserică și de Dumnezeu. Fiecare vară, fiecare tabără, fiecare rugăciune rostită între zidurile acestui centru a lăsat o amintire frumoasă în inimile celor care i-au trecut pragul”, a declarat preotul Tudor Mudure-Iacob, unul dintre coordonatorii proiectului, fost inspector eparhial de tineret al județului Bistrița-Năsăud, în prezent manager al Școlii Primare „Sfântul Stelian” din Bistrița.

20 de ani de activități de tineret în Arhiepiscopia Clujului

Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului aniversează anul acesta 20 de ani de când organizează activități de tineret dedicate copiilor și adolescenților, precum tabere, zile de poveste, schimburi de experiență, traininguri sau pelerinaje. Inițiativa acestor proiecte aparține vrednicului de pomenire Mitropolit Bartolomeu Anania, iar activitățile au fost coordonate îndeaproape de vrednicul de pomenire Episcop Vasile Flueraș (Someșanul).

Din anul 2011, cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei, aceste proiecte cu și pentru tineri au continuat și s-au dezvoltat constant. Astfel, Asociația Tinerilor Creștini Ortodocși Români (ATCOR) a fost înființată printr-o hotărâre a Sinodului Mitropolitan al Mitropoliei Clujului, Maramureșului și Sălajului, la data de 19 februarie 2013, cu scopul de a susține activitățile de tineret din cele trei eparhii: Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului, Episcopia Maramureșului și Sătmăruului și Episcopia Sălajului.

Biroul de Tineret al Arhiepiscopiei Clujului, în parteneriat cu ATCOR, ASCOR Cluj-Napoca și alte asociații de tineret, oferă tinerilor din cele două județe ale Eparhiei (Cluj și Bistrița-Năsăud) oportunități de dezvoltare activă și armonioasă, într-un cadru în care dezvoltarea personală se împletește firesc cu creșterea duhovnicească. Prin toate activitățile desfășurate, sunt promovate valorile credinței ortodoxe, responsabilitatea față de aproapele și grija față de creația lui Dumnezeu.

Pe Născătoarea de Dumnezeu și Maica Luminii...

Pr. prof. univ. Vasile Stanciu

E Născătoarea de Dumnezeu și Maica Luminii întru cântări cinstindu-o, să o mărim, așa auzim la slujba Utreniei de Duminică, când diaconul sau preotul în lipsa acestuia rostește cu glas înalt, iar strana continuă cu intonarea celebrelor stihuri preluate din Evanghelia Sfântului Apostol Luca, cap. 1, 46-55. Acest *Magnificat*, preluat uneori în Misa latină și în Requiem, sau sub forma unei polifonii numite *cantată*, întâlnită în creația marilor compozitori ai Renașterii, Barocului, Clasicismului, precum: Monteverdi, Bach, Mozart, sau chiar în muzica contemporană, la compozitorul polonez Krzysztof Penderecki, iar în creația românească a fost preluat și prelucrat magistral în Oratoriul bizantin de Crăciun Nașterea Domnului de către marele compozitor Paul Constantinescu, reprezintă în esență întregul profil spiritual ce conturează impresionanta personalitate a Fecioarei Maria, ca Născătoare de Dumnezeu – Theotokos.

Cultul liturgic și întreaga producție imnografică dedicate Maicii Domnului au avut ca argument doctrinar definiția primelor două sinoade ecumenice de la Niceea 325 și Constantinopol 381: „Urmând așadar Sfinților Părinți, învățăm pe toți să mărturisească într-un glas pe Unul și același Fiu, Domnul nostru Iisus Hristos, Același desăvârșit în divinitate și Același desăvârșit în umanitate, Același Dumnezeu adevărat și om adevărat, din suflet rațional și trup, Același deoființă cu Tatăl după divinitate și deoființă cu noi după umanitate, în toate asemenea nouă afară de păcat (cf. Evr. 4, 15), Același născut înainte de veacuri din Tatăl potrivit divinității, iar în zilele din urmă (cf. Evr. 1, 2) pentru noi și pentru a noastră mântuire din Maria Fecioara, Născătoare de Dumnezeu potrivit umanității, Unul și același Hristos, Fiu, Domn, Unic în genul Său, cunoscut în două naturi în chip de necontopit, neschimbabil, inseparabil și indivizibil, diferența naturilor nefiind nicidecum suprimată din cauza unirii, ci mai degrabă proprietatea fiecărei naturi fiind salvată și convergând într-o unică persoană și o unică subzistență / ipostasă, nu împărțit și divizat în două persoane, cu Unul și Același Fiu, Unic în genul Său, Dumnezeu, Cuvânt, Domn, Iisus Hristos, cum ne-au învățat mai înainte despre El profeții și Însuși Iisus Hristos și cum ne-a predat simbolul Părinților”¹.

În consens cu această definiție extinsă, Biserica cea Una și nedespărțită a rânduit mai multe sărbători dedicate Fecioarei Maria și prin Sfinții Imnografi a îmbogățit literatura de cult cu o producție imnografică impresionantă. Toate slujbele Sărbătorilor Împărătești și ale Sfinților au în structura lor imne dedicate Născătoarei de Dumnezeu, iar în structura Sfintei Liturghii, atât în rânduiala Proskomidiei, cât și în formularul propriu-zis al ei, Maica Domnului ocupă un loc bine definit, mereu legat de Fiul ei, de Mântuitorul Iisus Hristos.

Sfântul Părinte Mărturisitor Dumitru Stăniloae, comentând cuvintele de la Proskomidie, când preotul scoate o miridă pentru Maica Domnului, rostind cuvintele: *Întru cinstea și pomenirea prea bine-*

cuvântatei, slăvitei, Stăpânei noastre, de Dumnezeu Născătoare și Pururea Fecioarei Maria, pentru ale cărei rugăciuni primește Doamne jertfa aceasta întru jertfelnicul Tău cel mai presus de ceruri, spunea: „Jertfa lui Hristos și pregătirea prefacerii ca jertfă a Lui în Sfânta Liturghie e și spre slava Maicii Lui”².

Același sfânt părinte mărturisitor, îl citează pe marele liturgist Petre Vintilescu, care explică aceste cuvinte de la Proskomidie cu ajutorul unui text al lui Nicolae Cabasila: „Când se zice la proskomidiera miridelor *Întru cinstea și pomenirea... Stăpânei noastre de Dumnezeu Născătoarei... și a altor sfinți*, e ca și cum am spune: Mulțumescu-Ți Ție, că prin moartea Ta ușile vieții ne-ai deschis; că Ți-ai ales Maică dintre noi, că noi oamenii am dobândit atâta mărire, încât avem mijlocitori pe sfinții din aceeași fire cu noi și că ai dăruit atâta trecere celor de același neam cu noi”³.

De altfel, Maica Domnului nu s-a despărțit de Fiul ei niciodată, nici chiar în moarte, rămânând vie, în brațele Fiului, așa cum admirabil este redată această realitate în icoana praznicului Adormirii Maicii Domnului, sau așa cum cântăm în irmosul

Structura lor este strofică, iar refrenele vin să completeze conținutul imnic și să anime mase largi de credincioși, care într-o singură simțire și într-un singur glas o preamăresc pe Maica Luminii. Câteva exemple sunt concludente în acest sens:

*Nu lăsa Măicuță să pierim pe cale
Căci noi suntem fiii lacrimilor tale.*

*Maica cerului, nădejdea poporului
Sfântă Marie, pentru noi, roagă-te.*

*Ajută-ne Măicuță să ne rugăm mereu
Să credem totdeauna că este Dumnezeu.*

*Ție Mamă-ți cer, nu lăsa să pier,
Du-mă sus la Fiul tău și la Dumnezeu.*

*Primește-ne Măicuță din nou la sânul tău
Și pentru noi te roagă lui Hristos Dumnezeu.*

*Am venit Măicuță să ne mai vedem
Să-ți spunem necazul pe care-l avem.*

Într-una din predicile mitropolitului Bartolomeu rostite la mănăstirea Nicula cu prilejul hramului, vrednicul ierarh făcea trimitere directă la aceste refrene extrase din cântările în cinstea Maicii Domnului. Citez din cuvântul mitropolitului: „Pe postul național de televiziune a apărut o știre în legătură cu hramul mănăstirii de la Nicula, practic anunțându-l, dar înștiințându-i pe telespectatori că la mănăstirea Nicula au secat izvoarele de apă și că se fac eforturi pentru ca hramul să nu fie compromis. În afară de nota ușor diversionistă a acestei știri, aş vrea să informez pe toată lumea că aici, în zona

Adormirii Maicii Domnului, mijlocind la Fiul ei pentru întreaga omenire.

Așadar, cuvintele *Pe Născătoarea de Dumnezeu și Maica Luminii întru cântări cinstindu-o, să o mărim*, sunt o invitație a Bisericii adresată întregii comunități euharistice de a o cinsti pe Maica Domnului prin cântări. Prin cântările imnografilor așezate în cărțile de cult, dar și prin producțiile muzicale și literare de factură populară, alcătuite de poporul dreptcredincios al lui Dumnezeu.

La marile sărbători închinat Maicii Domnului, mai ales în Transilvania, pelerinii, în drumul lor spre sfintele mănăstiri, organizați în grupuri de toate vârstele, cântă pricesne de factură populară, însuflețiți de harul pe care-l simt în suflet și de dragostea lor sinceră și curată față de Maica Domnului. Aceste cântări au fost receptate de Biserică, acceptate, îmbisericate și oferite credincioșilor, pentru a-și putea exprima devoțiunea față de Născătoarea de Dumnezeu.

Din punct de vedere muzical, aceste producții imnice sunt înveșmântate într-o haină melodică accesibilă, ușor de memorat și reprodus, cu puternice influențe din folclorul muzical religios al poporului român, iar din punct de vedere al textului, ele sunt în deplină concordanță cu învățătura de credință ortodoxă și pun în valoare mai ales virtuțile Maicii Domnului, dar și puterea ei mijlocitoare pentru toți cei care-i cer ajutorul și prin cântare.

Niculei apa potabilă este o raritate și că izvoarele sunt foarte sărace și uneori seacă de tot. Dar, aici la Nicula nu a secat niciodată izvorul lacrimilor. N-ați venit aici să beți apă, ați venit să vă întâlniți cu Maica Domnului, care acum peste 300 de ani a plâns cu lacrimi adevărate, vădindu-și ipostasa de făcătoare de minuni. Și mai știm că toți cei care vin din depărtări, nu doar cei ce trăiesc aici, și toți, fără excepție, varsă lacrimi în fața icoanei Maicii Domnului, îmbrățișând-o ca pe o Mamă Sfântă”³.

Am ținut să prezint acest pasaj din cuvântul admirabil al mitropolitului Bartolomeu, pentru a evidenția importanța acestor refrene din cântările dedicate Născătoarei de Dumnezeu. Forța de unitate și simțire a muzicii se adevărește aici cu prisosință.

Sunt esențiale toate imnele Sfinților imnografi, trecute în cărțile de cult cu litere de spiritualitate ortodoxă autentică și pline de învățătură de credință, dar la fel de importante, cel puțin din punct de vedere misionar și spiritual sunt și aceste nestemate ale poporului, prin care acesta își arată cu toată puterea dragostea față de Maica Domnului.

Receptarea acestor cântări, la fel ca cea a colindelor de Crăciun și cântecelor de stea de către Biserică, sunt un argument de forță a realității că Biserica este vie și promovează spiritualitatea populară autentică, izvorâtă din trăire creștină, din experiență atât personală, dar și colectivă a comunităților euharistice, și nu din teorie sau speculație teologică.

¹ Diac. Ioan I. Ică jr, *Canonul Ortodoxiei. Sinoadele Ecumenice în cultul bizantin și dilemele receptării*, Editura Deisis, Sibiu, 2025, p.261-262.

² Preot Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Spiritualitate și comuniune în Liturgia ortodoxă*, Editura Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1986, p. 122.

³ <https://www.youtube.com/watch?v=tKmY9wOs9pw>.

Temeri și curaj

Pr. Eugen-Adrian Truța

Secretar eparhial

Atât de multe lucruri se întâmplă cu noi și de prea puține ori putem trage concluzii care să ne garanteze o lectură întru totul valabilă a evenimentelor. Uimirile noastre lăuntrice nu găsesc lămuriri ultime și suntem victimele incertitudinii și lipsei de orizont. Continuăm să funcționăm de cele mai multe ori în virtutea unei inerții burgheze care ne confiscă excepționalitatea ca pe un fenomen eradicat.

Spațiul trăirilor eclesiale oferă nu atât certitudinea unui răspuns existențial, ci garanția unei ambianțe sanitare în care sufletul se poate desfășura, etalându-și înaintea ochilor săi și a Celui de Sus suspinele care îi alcătuiesc ființa. Pereții bisericii nu adăpostesc o suprafață sacră, ci sunt poarta unei nemărginiri care începe cu propria noastră finitudine. Oricât de abstract ar suna, cheia spre veșnicie este realitatea propriei imposibilități.

Toate temerile care se adună în noi se convertesc în suplețea unei rugăciuni mângâietoare, întăritoare și ne-ideologizate. Rugăciunea nu respiră soluția, ea domolește incoerența și disonanța problemei până când aceasta se pulverizează în alt orizont.

A construi biserici și a le popula va rămâne mereu destinul Bisericii și fatalitatea unor preoți dispuși la sacrificii. Nu poți ridica o biserică în termenii de execuție ai dezvoltatorilor imobiliari pentru că tensiunea acelei unice cărămizi puse azi te încovoie mai mult decât ți-ai fi imaginat. Înălțăm biserici când înțelegem că prin ele intrăm în Împărăția cerurilor: interiorul unor ziduri care ne îmbrățișează anxietățile, bolta unor vederi cerești care ne confirmă pașii, lumina difuză care irumpe în strălucirea caldă a interiorității. Câte lucruri nu putem spune într-o biserică, de câte ori nu ne-am luat la trântă cu îngerul credințelor noastre, de câte ori n-a venit Hristos să panseze acele răni care supurau indescritibil în ființa noastră.

Pacea Bisericii nu este doar un acord de încetare a focului lipsit de condiționări, ci este o afundare continuă în abisul existenței pentru a descoperi incompletitudinea. Hristos se scufundă cu noi în propria Groapă a Marianelor pentru a fi și acolo, întocmai cum ne spune psalmistul David (Psalm 138, 8).

Atâtea temeri în noi și, în fond, pentru ce? Pentru că n-avem curajul imersiunii, pentru că e mai ușor să construiești expoziții digitale cu identitatea virtuală într-o lume a dezinhibării, a fluidității, a expozeului, a exteriorizării cu orice preț. Vom fi toți eroi sau vedete sau repere ori, mai degrabă, *a arăta* a devenit *a fi*?

Postul este spaima noastră ne-rostită. Ne este frică să postim înainte de a suferi supliciiu modern al incomodității. Ne refugiem în argumentele depășirii acestei mentalități. Umanitatea a evoluat, doar omul a rămas la fel. Umanitatea sporovăiește, omul a rămas ținut în aceeași temniță, în aceleași lanțuri. Umanitatea reclamă, protejează, convinge, doar omul a rămas în sala publicului și asistă consternat. Umanitatea cere, știe, impune, cântă și descântă, doar omul se uimește, se străduie, se chinuie să țină pasul. Umanitatea emană corectitudine, doar omul a rămas incorect. Umanitatea nu are îndoieli, doar omul a rămas temător.

Și dacă am încercat aici o metaforă a discursului oficial și obiectiv în oglindă cu pulsul sufletesc al străzii e pentru a ne face mai vigilenți în fața propriilor borne de siguranță. Dulcele ritm al așezării, al repetiției, al cotidianului obsedant nu poate fi menținut printr-o stratagemă exterioară. Vom ajunge să alunecăm în construirea de identități excepționale într-un mediu virtual pentru a consuma excepționalitatea pe care nu am putut-o trăi lăuntric, discret, personal.

Pentru că nu am putut ancora alegerile noastre într-un univers interior, ajungem să cerem consensul unor majorități excepționale. Pentru că nu am putut fi flancați de Hristos în opiniile noastre năstrușnice, am cerut ca adevărul să fie urcat pe platforma devoalării digitale. Totul se petrece altundeva pentru că ne e frică de noi.

Curajul lui *a posti* va fi mereu curajul discreției. Persoana Maicii Domnului e figura acestei excepționalități care a refuzat expunerea, validarea socială, afișarea, decontarea succesului în termenii unui protectorat instituționalizat. Din ce în ce mai mult, a fi om ajunge să sinonimizeze cu destinul intimității. Tehno-umanitatea își construiește hiperrealitatea unei conectări perpetue și validate democratic, dar simpla răsuflare omenească pe podeaua unei biserici este discreția ultimă și întemeietoare de viață.

Construim biserici și comunități pentru că vrem să fim sfinții anonimi din ele, plini de conștiința propriei păcătoșenii și irelevanțe. Avem temeri sacre pentru a avea curaj sfânt. Suntem, pentru că ne e frică!

Cuvânt de admirație și prețuire

Părintele Profesor Ioan I. Ică jr la 65 de ani

Părintele Vasile Stanciu

Cuvântul *admirație* vine de la latinescul *admiratio* și desemnează un sentiment de încântare, de stimă, de apreciere față de o persoană sau față de oricare altă realitate sau fenomen ce ne înconjoară. Face parte din rădăcina verbului *a admira*, care la rândul său înseamnă a privi ceva sau pe cineva cu un sentiment de încântare, de stimă.

În cazul părintelui Ioan I. Ică jr poți trăi realmente un sentiment de încântare atât față de persoana sa, cât și față de opera sa. L-am cunoscut acum aproape cincizeci de ani la Sibiu, pe când eu eram elev la Seminarul Teologic din Cluj-Napoca. Fostul meu preot Vasile Ghișoiu din parohia Ighișul Nou, satul meu natal, primise un post de preot la parohia sibiană CFR Triaj, cu hramul Sfânta Cuvioasă Parascheva. M-a invitat într-o duminică să vin să cânt la strună, iar acolo l-am întâlnit pentru prima dată pe tânărul elev al Liceului Octavian Goga Ioan I. Ică jr.

Am cântat împreună la strună, iar puțin mai târziu, pe vremea studenției, l-am reîntâlnit la Institutul Teologic de Grad Universitar din Sibiu ca eminent student. Eu eram în preajma examenului de admisibilitate la București și aveam nevoie de câteva documente de la Institutul Teologic din Sibiu. M-a vizitat în camera unde fusesem cazat la căminul preoțesc și am purtat o discuție de neuitat, până după miezul nopții, împărțându-ne unul altuia proiectele de viitor. Eram deja profesor de muzică bisericească la Seminarul Teologic din Cluj-Napoca, iar el urma să fie numit asistent la Institutul Teologic din Sibiu. Am realizat atunci franchețea cu care aborda anumite probleme legate de teologia contemporană, de învățământul teologic, de schimbările politice prin care urma să treacă România anilor '87-'89, dar și de intențiile sale de cercetare în domeniul teologiei.

Ne-am urmat apoi fiecare traseul profesional, el la Sibiu, eu la Cluj, pentru ca să ne reîntâlnim cu prilejul susținerii tezei sale de doctorat în cadrul Facultății de Teologie Ortodoxă a Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca, fiind primul doctor în teologie al noii Școli Doctorale Isidor Todoran, înființată prin contribuția hotărâtoare a fostului profesor și decan al acestei facultăți, Părintele Ioan Ică sr, tatăl său.

Din 1998 devine cadru didactic la Facultatea de teologie clujeană și timp de 5 ani, până în anul 2003, în calitate de colegi, am rămas în aceleași bune relații de prietenie și colegialitate. În anul 2012 deveneam decan al facultății clujene și am făcut toate eforturile pentru a-l readuce la Cluj (între timp se reîntorsese la Sibiu), dar a decis să rămână în orașul natal și la Facultatea de Teologie Andrei Șaguna unde s-a format și de care se simțea atât de atașat.

Sentimentul meu de admirație îngemănat cu cel de prețuire nu s-a împușinat deloc, dimpotrivă, a crescut în intensitate ori de câte ori îmi dăruia câte o nouă carte, rod al unei munci imense de cercetare, sinteză și analiză teologică. Prin această muncă de cercetare și publicare în cadrul Editurii Deisis a impresionantei sale opere, părintele Ioan I. Ică jr deschide o nouă perspectivă în teologia românească contemporană și se înscrie în linia celor mai prolifici teologi contemporani din în-

treaga Ortodoxie. Îmbinând armonios acrvia cu spiritualitatea și trăirea în duhul Ortodoxiei, părintele junior circumscrie teologia ortodoxă românească în peisajul Ortodoxiei ecumenice, creând un culoar de vizibilitate pe care teologia românească nu a mai cunoscut-o.

Punerea în valoare a izvoarelor Ortodoxiei, prin publicarea monumentalei lucrări *Canonul Ortodoxiei*, a integralei comentariilor liturgice *De la Dionisie Areopagitul la Simeon al Tesalonicului*, a lucrării *Maica Domnului în teologia secolului XX și în spiritualitatea isihastă a secolului al XIV-lea: Grigorie Palama, Nicolae Cabasila, Teofan al Niceei*, sau alte traduceri de mare impact, însoțite de ample Introduceri, note și comentarii, precum: *Triodul explicat. Mistagogia timpului liturgic* a lui Makarios Simopetritul, *Liturghia – cerul pe pământ*, a lui Ioan din Kronstadt, *Imnele Păresimilor*, ale Sfântului Efrem Sirul, sunt doar câteva din titlurile ce marchează profilul unui teolog complet, desăvârșit, impecabil și onest.

Adept și vajnic susținător al împărtășirii continue cu Sfintele Taine, părintele junior accentuează importanța ancorării vieții creștinului în tradiția veche, dar vie și mereu actuală a Bisericii, tradiție promovată de Sfinții Părinți, fără de care ruptura dintre om și Dumnezeu este garantată. Prin complexitatea tematică a cercetării, părintele junior circumscrie teologia ortodoxă în spațiul misticii patristice. În acest context înființează Editura Deisis,

ca instrument de promovare a unei înnoiri a teologiei ortodoxe contemporane, în maniera deja cunoscută a lui Karl Christian Felmy, din lucrarea *Dogmatica experienței ecleziale. Înnoirea teologiei ortodoxe contemporane*, în care Euharistia, ca Liturghie a Bisericii, cuprinde și surprinde magistral sensul comunitar și esențial al Jertfei euharistice, celebrarea poporului și împărtășirea ca act eclezial, necesitatea depășirii atât a clericalismului, cât și a individualismului euharistic, evenimentul eshatologic al Liturghiei, ca icoană a Împărăției viitoare și anticipare a cosmosului transfigurat, „iar nu simplă comemorare a istoriei trecute

a mântuirii (paradoxal anamneză a viitorului)”.

O înnoire a teologiei contemporane nu este posibilă fără componenta liturgică a rugăciunii, iar ca argument ne oferă exemplul Arhimandritului Sofronie, care numea rugăciunea *experiența vieții veșnice*, ba chiar „să locuim în rugăciune spre a contracara influența distructivă și persistentă a lumii exterioare”.

Cred că părintele Ioan I. Ică jr contribuie din plin la această înnoire a teologiei, iar dimensiunea științifică și academică a opere sale editoriale, de traducere, analiză și creație este admirabil împletită și ancorată în cea duhovnicească, el însuși fiind un trăitor al Ortodoxiei, prin ținuta sa liturgică și omiletică, dar nu în ultimul rând umană. Opera părintelui junior îmbogățește atât calitativ cât și cantitativ teologia românească contemporană, ea devenind un instrument indispensabil în învățământul teologic universitar în toate cele trei etaje: licență, masterat și studii doctorale și post-doctorale.

Acum, la ceas aniversar, când adăugăm vieții noastre ani după ani, Îl rugăm pe Atotmilostivul Dumnezeu ca pe părintele Ioan I. Ică jr să-l țină sănătos, cu aceeași putere de muncă în ogorul teologiei românești, cu același entuziasm, pasiune și dăruire, virtuți probate cu prisosință. Totodată Îi mulțumim lui Dumnezeu pentru că ni l-a dăruit ca pe un veritabil apostol al teologiei.

Îți mulțumim și ție, părinte Ioan, pentru darul pe care la rândul tău îl oferi Bisericii, Teologiei, nouă tuturor. Te asigur de toată prețuirea și admirația și rămân același sincer coleg și prieten.

La mulți și binecuvântați ani, iubite părinte Ioan!

„Magnificatul” Mariei, Maica Domnului (Lc. 1, 46-55)

Partea I

Pr. Prof. Univ. Dr. Stelian Tofană

Universitatea „Babeș-Bolyai”, Cluj-Napoca
Facultatea de Teologie Ortodoxă

1. Preliminarii

Cuprinsul pericopei biblice Lc. 1, 46-55 conține așa-numitul „Magnificat”¹, sau cântarea de laudă a Mariei, Maica Domnului, adusă lui Dumnezeu. Cântarea este, așadar, un imn de neasemnată frumusețe, presărat cu multe citate și referiri la texte din Sfintele Scripturi ale Vechiului Testament.

O privire retrospectivă asupra conținutului acestei cântări, numită „Magnificat”, ne arată, înainte de toate, că personalitatea Fecioarei Maria este aproape indispensabilă pentru interpretarea unor anumite momente din viața Bisericii primare și a cultului primilor creștini². Dar, importanța ei nu depinde de credința sau necredința cercetătorului, deoarece și cei care nu sunt sau nu vreau să fie credincioși, trebuie să înțeleagă și credința altor epoci sau configurația lor religioasă, pentru a le putea percepe corect rolul și ponderea culturală în derularea istoriei lumii și a raportării omului la Dumnezeu.

În „Magnificat” avem de a face cu un text poetic asemănător cuvintelor pe care Elisabeta le-a adresat Mariei, când aceasta o vizitează, după vestea pe care îngerul i-o aduce că este aleasa cerului să zămislească în curatele ei sângiuri pe Cel Ce avea să aducă mântuirea omului și înnoirea universală a întregii creații.³

Cântarea „Magnificat” poate fi împărțită în 4 strofe:

1. În *prima strofă* (vv. 46-48), Maria îl laudă pe Dumnezeu pentru tot ceea ce a făcut pentru ea, ridicând-o din smerenia condiției ei naturale, și pentru punerea ei spre lauda neamurilor;

2. În a *doua strofă* (vv. 49-50), în care mulțumirea și lauda Mariei ating punctul culminant, exprimând sfințenia lui Dumnezeu („Sfânt este numele Lui”), orizontul spiritual al milei divine se lărgeste, pornind de la ea și ajungând, din generație în generație, spre toți aceia care „se tem” de El, adică îl cîntesc și-L preamăresc în cutremurul și fiorul generat de măreția Sa copleșitoare.

3. *Strofa a treia* (vv. 51-53) prezintă un contrast între mila divină și severitatea lui Dumnezeu, exprimate în înălțarea celor smeriți și desconsiderați și în căderea generată de mândrie și trufie a celor care îl refuză.

4. *Strofa a patra* (vv. 54-55) se prezintă ca o concluzie în care se exprimă faptul că manifestarea milei lui Dumnezeu este o împlinire a unei promisiuni făcută poporului Său, de care El nu se leapădă, și pe care o actualizează mereu, cu fiecare generație de oameni, în curgerea istoriei.⁴

2. Exegeza textului

a) Fecioara Maria – spre lauda neamurilor (vv. 46-48)

Imnul „Magnificat” începe cu cuvintele Mariei, care exclamă: „Mărește, suflete al meu, pe Domnul” (Lc. 1, 46). Expresia „mărește” se poate traduce foarte bine și cu „laudă”, adică sufletul Mariei îl laudă pe Domnul într-un profund limbaj psalmic, imnic, biblic. Concluzia de aici este că tânăra fecioară Maria a crescut într-o atmosferă de cunoaștere a cuvântului lui Dumnezeu, care îndeamnă mereu la lauda Lui (comp. Ps 34, 3 urm.; 35, 9 urm.).

Cuvintele următoare „și să se bucure duhul meu de Dumnezeu, Mântuitorul meu” (Lc. 1, 47) continuă ideea de laudă adusă lui Dumnezeu, care se transformă într-o bucurie interioară pentru cel ce o înalță. Expresiile „duhul meu” și „sufletul meu” desemnează personalitatea lăuntrică a omului, așa cum este ea în realitate. În limbajul biblic, cuvintele „duh” și „suflet” exprimă atât mintea, intelectul, cât și simțirea sau trăirea lăuntrică a omului.

Substantivul „bucurie” sau verbul „a se bucura” au în Sfânta Scriptură, în mai multe locuri, o semnificație aparte. Și anume, este vorba de bucuria eshatologică. Se pare că, și în acest verset, se face aluzie la o astfel de bucurie. Adică, Maria se bucură de începutul veacului divin al mântuirii lumii sau al timpului mesianic deja inaugurat, prin venirea lui Iisus. Dumnezeu se află, din nou, în centrul cântării ei de laudă.

Ceea ce este relevant în această parte de imn este faptul că Dumnezeu, pe care ea îl laudă, este numit „Mântuitorul meu” (σωτήρι μου). Aici este folosit același cuvânt, „Mântuitor”, care îl va desemna, mai târziu, pe Iisus. Când lui Iosif i se aduce vestea întrupării Fiului lui Dumnezeu, îngerul îi spune: „...ea va naște Fiu, Căruia tu îi vei pune numele Iisus, căci El va mântui (σώσει) pe poporul Său de păcatele lor” (Mt. 1, 21).

Expresia „Mântuitorul meu” înseamnă, în lauda Mariei, „Dumnezeu mă eliberează din păcat și întuneric”; „mă ajută în toate încercările”, dar mai ales „mă duce în împărăția Sa cea veșnică”. Aici se oglindesc foarte clar cuvinte din cărțile Profetilor Isaia (63, 16), Avacum (3, 18),⁵ dar și din Psalmii lui David (24, 5; 25, 5; 35, 9), ceea ce arată că lauda Maicii Domnului, adusă lui Dumnezeu, are bază biblică, revelată. Așadar, tema „Dumnezeu Mântuitorul” se găsește în centrul cântării ei imnice.

Dar, care este pricina bucuriei Mariei, de care ea vorbește? Răspunsul îl avem în cuvintele următoare: „că El a căutat (ὅτι ἐπέβλεψεν) spre smerenia roabei Sale” (Lc. 1, 48a).

În textul original avem verbul ἐπιβλέπω, care se poate traduce și cu „a acorda atenție”. Deci, Fecioarei Maria, Dumnezeu i-a acordat o atenție specială atunci când a ales-o dintre muritori să poarte în preacuratul ei pânțece pe Cel ce avea să devină Mântuitorul tuturor. De o cinste mai mare ca aceasta, nu s-a învrednicit nimeni, vreodată, pe pământ!

Expresia „smerenia roabei Sale” exprimă umilința înaintea lui Dumnezeu, dar nu în sensul de sărăcie sau asuprire, ci de stare smerită, înțeleasă ca o expresie a credinței în Dumnezeu, prin care se experimentează, într-un continuu prezent, îndurarea și harul Său nemărginit.⁶

Această stare de raportare la Dumnezeu i-a adus o poziție aparte în raport cu ceilalți oameni. Faptul acesta este exprimat chiar de propriile sale cuvinte: „că, iată, de acum mă vor fericii toate neamurile - ἰδοὺ γὰρ ἀπὸ τοῦ νῦν μακαριοὺσιν με πᾶσαι αἱ γενεαί” (Lc. 1, 48b).

Fericirea pe care neamurile i-o vor aduce nu este alta decât marea cinste de care ea se va bucura, în cadrul unui cult public, în care va fi laudată și chemată în rugăciune de către toți cei care vor crede și vor înțelege că, mai întâi, această cinste i-a acordat-o Însuși Dumnezeu prin alegerea făcută. Așadar, cultul ei public a început, potrivit

chiar propriilor sale cuvinte, în momentul în care a fost anunțată de către înger că „Duhul Sfânt Se va pogori peste tine și puterea Celui-Preaînalt te va umbri; pentru aceea și Sfântul Care Se va naște din tine Fiul lui Dumnezeu Se va chema” (Lc. 1, 35). Acel moment este identificat aici, în cântarea ei, cu expresia ἀπὸ τοῦ νῦν, adică „de acum”, din clipa în care rostește aceste cuvinte. Așadar, cinstea și slava Mariei nu răsar organic din ființa sa naturală, ci ele derivă de la Însuși Fiul lui Dumnezeu. În acest sens, ele sunt o cinste și o slavă, dar doar prin participare.

b) „Cel Puternic” – îndurător spre toți cei ce „se tem” de El (vv. 49-50)

Adevărul acesta este exprimat în chiar cuvintele următoare, rostite de Maria: „că mi-a făcut mie mărire Cel Puternic și sfânt este numele Lui” (Lc. 1, 49).

Dumnezeu este numit aici „Cel Puternic”, adică „Atotputernic”, pentru care nimic nu este imposibil. Chiar Dumnezeu Însuși S-a prezentat pe Sine ca Unul care este Atotputernic și în care rezidă sensul de a fi al tuturor lucrurilor. Astfel, în cartea Geneza, din Vechiul Testament, citim: „... Domnul i S-a arătat lui Avram și i-a zis: „Eu sunt Dumnezeul tău; mergi în căile Mele și fii desăvârșit” (17, 1).

Acest atribut al lui Dumnezeu, adică „Atotputernicia”, avea să i-l comunice Mariei și îngerul, la Buna-vestire, atunci când vestea lui depășea, în rațiunea ei, firul logicii unei nașteri naturale: „Și a zis Maria către înger: «Cum va fi aceasta, de vreme ce eu nu știu de bărbat?» Și răspunzând îngerul, i-a zis: «Duhul Sfânt Se va pogori peste tine și puterea Celui-Preaînalt te va umbri; pentru aceea și Sfântul Care Se va naște din tine Fiul lui Dumnezeu Se va chema. Și iată, Elisabeta, rudenia ta, a zămislit și ea fiu la bătrânețea ei, și aceasta este a șasea lună pentru ea, cea numită stearpă. Că la Dumnezeu, nimic nu este cu neputință” (Lc. 1,35-37). Această nemărginită putere îi conferă numelui Său și sfințenia desăvârșită. O spune chiar Maria: „... și sfânt este numele Lui” (Lc. 1, 49). Așadar, ea devine acum martora acestei puteri și sfințenii dumnezeiești incommensurabile!

Acest Dumnezeu sfânt este în același timp și veșnic îndurător, binefăcător, milostiv. Lauda Mariei este fără echivoc, în acest sens: „și mila Lui în neam și în neam spre cei ce se tem de El” (Lc. 1, 50).

În Vechiul Testament, când Dumnezeu îi oferă Legea lui Moise, El se caracterizează pe Sine cu astfel de atribute: „Și Domnul i-a trecut pe dinaintea strigând: «Domnul, Dumnezeu îndurat și milostiv și-ndelung-răbdător și mult-milostiv și adevărat»” (Ex. 34, 6 ș.u.). Așa se face că, această auto-definire a lui Dumnezeu a devenit pentru Israel aproape o mărturisire de credință. Iată câteva exemple vechitamentare, în acest sens: „Doamne, scăpăre Te-ai făcut nouă în neam și în neam” (Ps. 89, 1); „...fiindcă eu știam că Tu ești milostiv și îndurat, îndelung-răbdător și mult-milostiv, și că-Ți pare rău de răutăți” (Iona 4, 3); „Domnul este îndelung-răbdător și mare-I este tăria...” (Naum 1, 3).

Fecioara Maria va fi folosit, așadar, exprimarea „din neam în neam”, cu referire la aceste texte, dar mai ales la Exod 34, 7, unde se spune despre Dumnezeu că este „Cel ce păzește dreptatea și face milă cu mii și mii (de neamuri)...”.

Ceea ce este important de subliniat, încă, în contextul spuselor Mariei, este și faptul că ea accentuează în mod expres ideea că milostivirea lui Dumnezeu este valabilă pentru cei care se tem de El. Ea se teme de Dumnezeu, dar în sensul că îl venerază, neputând să rămână insensibilă în fața revărsării din abundență a milei dumnezeiești peste ea și peste toți oamenii.

Cine refuză, însă, oferta acestei milostiviri divine, zidește, cu inima împietrită, doar pe propria lui dreptate și înțelegere limitată a prezenței lui Dumnezeu în lume. Un astfel de om, nu se mai bazează, în viață, și pe mila și îndurarea divină, ci doar pe propriile forțe, poziționându-se, astfel, în multe circumstanțe ale vieții, în afara sferei de influență a ajutorului divin.

O raportare la Dumnezeu, de acest gen, nu poate nega caracterul universal al îndurării divine și nici nu poate umbri aspectul necondiționat al manifestării ei peste lume. Dumnezeu este milostiv prin Sine, iar perceperea Lui ca atare ține doar de libertatea omului de a se raporta favorabil, sau nu, la îndurarea Sa.

Reținem, așadar, în concluzie, cele trei afirmații importante din versetele 49-50, în care Dumnezeu este caracterizat ca fiind: *puternic, sfânt și milostiv*, atribute care dau sensul deplin la tot ceea ce înseamnă viața noastră în raport cu El. (Va urma)

¹ Se pare că denumirea provine din Biblia latină, numită Vulgata, și care a fost, mai bine de 1000 de ani, cea mai răspândită Biblie, în limba latină, a Bisericii Romei. În textul acestei Sfinte Scripturi, respectiva cântare de laudă începe cu cuvintele: „Magnificat anima mea Dominum”.

² Jaroslav PELIKAN, *Fecioara Maria de-a lungul secolelor. Locul ei în istoria culturii*, Ed. Humanitas, București, 1998, p. 213.

³ „Magnificatul” poate fi privit și ca o paralelă la imnul Annei, mama lui Samuel, din Vechiul Testament (1 Sam. 2, 1-10). Pentru detalii, în acest sens, a se vedea, William HENDRIKSEN, *Luke* (NTC), Baker Academic, Grand Rapids, Michigan, 2007, p. 101.

⁴ A se vedea amănunte, William HENDRIKSEN, *Luke* (NTC), pp. 102-103.

⁵ A doua parte a versetului 47 corespunde cuvânt cu cuvânt proorocii din Avac. 3, 18.

⁶ Vezi Gerhard MAIER, *Evanghelia după Luca*, (Comentariu Biblic vol. 4-5), Editura „Lumina lumii”, Oradea, 2013, p. 53.

Centenarul Patriarhiei Române. Restituiri istorice și documentare: VI. Argumentele savantului Nicolae Iorga

CȘ II Dr. Mircea-Gheorghe Abrudan

În articolele precedente am prezentat etapele principale ale înființării Patriarhiei Române, recunoașterea acesteia de către Patriarhia Ecumenică și întronizarea patriarhului Miron Cristea. În continuare mi-am propus să readuc în atenția noastră cele mai importante voci ale clerului și mirenilor, universitari și oameni politici, din toate regiunile țării, care au discutat în epocă problema fondării Patriarhiei Române. Așa cum am arătat în articolul anterior, primul intelectual care a lansat ideea înființării unui „patriarhat ortodox român” a fost preotul dr. Gheorghe Ciuhandu în ediția din 10/23 februarie 1919 a revistei „Biserica și Școala” de la Arad și în plenul congresului preoțimii ardelenene de la Sibiu din 7/20 martie 1919.

Al doilea mare cărturar român care a argumentat necesitatea înființării Patriarhiei Române a fost istoricul și savantul de renume internațional Nicolae Iorga, una din cele mai cunoscute voci și impresionante personalități ale societății românești din secolul XX¹. Născut în Botoșani la 5 iunie 1871, Iorga a studiat la Liceul „August Treboniu Laurian” din Botoșani și la Liceul Național din Iași (1881-1888), apoi la Facultatea de Litere și Filosofie a Universității din Iași (1888-1889), ulterior a urmat studii de specializare în Italia, Franța și Germania, unde și-a luat doctoratul sub coordonarea profesorului Karl Lamprecht de la Universitatea din Leipzig (1893). Începând cu 1890 a întreprins stagii de cercetare în arhivele din tot spațiul românesc și din întreaga Europă, fructificând bogatul material adunat în numeroasele sale volume de documente, sinteze, studii și articole, al căror număr a fost inventariat de biobibliografia săi la 1003 volume, 12.755 articole și 4963 recenzii, însumând sinteze și lucrări de specialitate pe teme variate de la istoria Bizanțului la istoria românilor și de la istoria spațiului sud-est european la istoria universală! Din 1895 până în 1940 a fost profesor la Facultatea de Litere și Filosofie a Universității din București și a susținut cursuri la universitățile, colegiile și academiile din Iași, Sorbona și Paris, precum și numeroase conferințe la marile universități europene, britanice și din nord-americane. A întemeiat și condus diferite institute de cercetare din țară și din străinătate (Paris, Roma, Veneția), dar și așezămintele populare de la Vălenii de Munte, stârnind uimirea contemporanilor săi datorită memoriei sale fenomenale. În 1897 a fost ales membru corespondent și în 1910 titular al Academiei Române, iar ulterior a devenit membru de onoare a diferite academii și instituții universitare din Europa. Totodată, i-au fost conferite o mulțime de titluri de doctor honoris causa de la instituții academice europene și o serie de ordine și distincții culturale, politice și academice românești și internaționale. Iorga s-a angajat și în lupta de emancipare și unitate națională a românilor, iar după Marea Unire a intrat și în arena politică fondând un partid politic, ocupând fotoliul de senator, deputat și prim-ministru al României (18 aprilie 1931-31 mai 1932). Personalitate plurivalentă, poliglot, polihistor, publicist, dramaturg, moralist, patriot înflăcărat, adept al naționalismului caracteristic epocii sale, om politic atașat în esență democrației și libertăților cetățenești, cu diferite nuanțe, contestatar al mișcărilor extremiste și al dictaturii regale carliste, savant de renume mondial, dar nelipsit de orgolii, ambiții, vanități și scăderi omenești, după cum ne dezvăluie editorialele și însemnările sale memorialistice², Nicolae Iorga a avut

un sfârșit tragic, fiind asasinat la marginea comunei Strejnicu, jud. Prahova, de o echipă legionară în 27 noiembrie 1940³.

Creștin implicat în viața Bisericii, preocupat de prestigiul acesteia în societate și cercetător al istoriei Ortodoxiei românești, Nicolae Iorga nu putea să rămână indiferent față de discuțiile referitoare la reorganizarea și unificarea bisericească, la elaborarea legii și statutului Bisericii Ortodoxe Române, la alegerile care au înnoit ierarhia și implicit la cele despre ridicarea Bisericii Române la rangul de patriarhie. Despre toate acestea a scris chiar el însuși în volumul secund al „Istoriei Bisericii românești și a vieții religioase a românilor”, apărut la București în vara anului 1928. Referitor la „creațiunea Patriarhatului românesc”, marele istoric preciza că „ideea mijea de mult în mintea câtorva cărturari laici”, clericii neavând în opinia sa „vitalitatea, coeziunea, mândria necesară pentru a răvni o țință așa de înaltă”. Prin urmare, sublinia Iorga deloc lipsit de infatuare, ideea a fost lansată și susținută cu argumente bine articulate de istorici, „căci numai de la dânsii a plecat mișcarea și numai prin amestecul lor hotărâtor în politică ea a biruit”, ca să-i citez exact cuvintele. Prin urmare, istoricii i-au convins pe oamenii politici cu privire la importanța înfăptuirii acestui ideal bisericesc, „proclamarea patriarhiei” fiind realizată de Sfântul Sinod, votată de cele două camere ale parlamentului și „primită fără protestare” de „bisericele celelalte ale credinței răsăritene”, care și-au trimis la București delegațiile lor la „instalarea solemnă” a noului patriarh, „părintele Miron al României unite”⁴.

La rândul său, patriarhul Elie Miron Cristea recunoaște în memoriile sale că nu lui i se datorează ideea înființării patriarhiei, ci aceasta „s-a ivit în capetele multora, îndată ce s-a întregit România”, iar primul care l-a abordat în acest sens a fost nimeni altul decât Nicolae Iorga, acesta opinând că „nu mai putem rămâne cu primația”, cu alte cuvinte doar cu instituția mitropolitului primat, inventată de Alexandru Ioan Cuza⁵.

În contextul discuțiilor din cercurile clericale referitoare la fondarea patriarhiei în toamna anului 1924, profesorul Nicolae Iorga a fost abordat pe marginea oportunității și necesității acestui proiect de ziaristul Emil Ciuceanu de la redacția cotidianului „Universul”, cel mai popular ziar al României interbelice. Interviuul scurt și la obiect dat de Iorga, astăzi cu valoare de document istoric, a fost publicat pe prima pagină a ediției ziarului „Universul” din 9 decembrie 1924 purtând titlul „Patriarhatul României” și subtitlul „Părerile d[omnu]lui profesor N. Iorga. Un an mai târziu interviul a fost republicat de arhimandritul Tit Simedrea, alături de o fotografie a istoricului, în volumul de „acte și documente” privitoare la înființarea Patriarhiei Române⁶. Interviuul cuprinde cinci întrebări, și tot atâtea răspunsuri condensate ale lui Nicolae Iorga, care își expune argumentele de natură istorică, ecleziastică și națională susținând necesitatea și oportunitatea înființării Patriarhiei Române, deoarece toate națiunile ortodoxe din jurul României dobândiseră deja această demnitatea bisericească, la care Biserica Română era îndreptățită să acceadă din moment ce sute de ani sprijinise Ortodoxia ecumenică și oferise refugiu tuturor patriarhilor scaunelor apostolice. În al doilea rând, preciza Iorga, înălțarea Bisericii române la rang patriarhal însemna nu numai o reparație istorică, ci și o chestiune de demnitate bisericească în relațiile interortodoxe, ilustrând totodată noul statut politic internațional al României întregite. În al treilea rând, titlul de mitropolit primat era străin organizării canonice a Bisericii Ortodoxe, fiind împrumutat din tradiția bisericească catolică, iar în noul context național și bisericesc, prin creșterea numărului mitropoliilor istorice din interiorul granițelor țării, ridicarea scaunului mitropolitan din capitala României la demnitatea patriarhală se impune atât din perspectiva organizării ecleziastice interne, cât și ca o problemă de prestigiu a Bisericii Naționale a României. În final, Nicolae Iorga era de părere că obiecțiile referitoare la cheltuielile financiare pe care le presupune noua demnitate ecleziastică, precum și la persoana potrivită a fi aleasă în noua slujire erau de prisos, deoarece statul și societatea românească erau datoare să-și asume susținerea instituției patriarhiei în fruntea

Fotografia lui Nicolae Iorga în vol. *Patriarhia românească. Acte și documente*, București, 1925, p. 9.

tatea înființării Patriarhiei Române, deoarece toate națiunile ortodoxe din jurul României dobândiseră deja această demnitatea bisericească, la care Biserica Română era îndreptățită să acceadă din moment ce sute de ani sprijinise Ortodoxia ecumenică și oferise refugiu tuturor patriarhilor scaunelor apostolice. În al doilea rând, preciza Iorga, înălțarea Bisericii române la rang patriarhal însemna nu numai o reparație istorică, ci și o chestiune de demnitate bisericească în relațiile interortodoxe, ilustrând totodată noul statut politic internațional al României întregite. În al treilea rând, titlul de mitropolit primat era străin organizării canonice a Bisericii Ortodoxe, fiind împrumutat din tradiția bisericească catolică, iar în noul context național și bisericesc, prin creșterea numărului mitropoliilor istorice din interiorul granițelor țării, ridicarea scaunului mitropolitan din capitala României la demnitatea patriarhală se impune atât din perspectiva organizării ecleziastice interne, cât și ca o problemă de prestigiu a Bisericii Naționale a României. În final, Nicolae Iorga era de părere că obiecțiile referitoare la cheltuielile financiare pe care le presupune noua demnitate ecleziastică, precum și la persoana potrivită a fi aleasă în noua slujire erau de prisos, deoarece statul și societatea românească erau datoare să-și asume susținerea instituției patriarhiei în fruntea

³ Petre Țurlea, *Nicolae Iorga între dictatura regală și dictatura legionară*, Editura Enciclopedică, București, 2001.

⁴ N. Iorga, *Istoria Bisericii românești și a vieții religioase a românilor*, vol. II, Ediție îngrijită și prefață de I. Opreașan Editura Saeculum I.O., București, 2011, p. 322-325.

⁵ Elie Miron Cristea, *Note ascunse, însemnări personale (1895-1937)*. Ediție îngrijită, notă asupra ediției Maria și Pamfil Bîlțiu, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1999, p. 94.

⁶ Tit Simedrea, *Patriarhia românească. Acte și documente*, Tipografia Cărilor Bisericești, București, 1925, p. 7-10.

căreia va fi ridicat automat mitropolitul primat Miron Cristea cu titlul de patriarh al României.

Vocea de mare autoritate a lui Nicolae Iorga a fost ascultată de factorii decizionali ai țării și ai bisericii, procesul înființării Patriarhiei Române fiind încurajat de argumentele sale bine articulate.

Anexa 1: Interviuul-document al lui Emil Ciuceanu cu savantul Nicolae Iorga despre „Patriarhatul României”, București, 9 decembrie 1924⁷.

În zilele din urmă s-a vorbit stăruitor în cercurile clericale ortodoxe, ca și în cele politice, de nevoia înființării unui Patriarhat ortodox al României în locul Mitropoliei de la București. Cum pregătirile guvernului și ale Sf. Sinod sunt foarte avansate pentru aducerea legii respective, ne-am adresat d-lui profesor Nicolae Iorga, rugându-l să ne împărtășească părerile sale asupra acestei chestiuni. D[omnia] sa a binevoit să ne spună următoarele:

NECESITATEA ÎNFIINȚĂRII PATRIARHATULUI

Eu cred că e potrivită întemeierea Patriarhatului din mai multe motive:

Pentru că vecinii noștri ortodocși îl au.

Patriarhatul sârb datează din zilele Țarului Dușan de la jumătatea secolului al XIV-lea.

Bulgarii au avut un și mai vechi Patriarhat, pe care-l reprezintă azi Exarhatul cu caracter patriarhal.

Patriarhatul ecumenic din Constantinopol, ca și cele din Ierusalim, Antiohia și Alexandria, e de mult organ național grecesc.

Rușii și-au făcut Patriarh la sfârșitul secolului al XVI-lea.

Suntem singurul popor ortodox cu un simplu Mitropolit Primat în fruntea unei biserici autonome. Și totuși, când s-a întemeiat mitropolia munteană, mitropolitul era exarh patriarhal. La sfârșitul secolului al XVI-lea, mitropolitul Moldovei avea, recunoscute de toată Ortodoxia, semnele demnității patriarhale. De la noi au fost stăpânite, timp de două secole, toate patriarhiile răsăritene.

REFACEREA UNITĂȚII ORTODOXIEI PE CALE FEDERATIVĂ

Astăzi unitatea ortodoxiei a trecut de mult de la monarhia ecumenică – care și-a pierdut caracterul internațional și tot prestigiul, fiind abia tolerată de statul național și laic turcesc – la posibilitatea unei forme federative ai cărei membri trebuie să aibă fiecare importanța statului pe care-l reprezintă.

În sinodul care se anunță, în mai 1925 la Ierusalim, nu putem fi reprezentați printr-un șef inferior acelor ai națiunilor celorlalte din Ortodoxie. Se mai adăugă încă un fapt.

EXPLICAȚIA EXISTENȚEI MITROPOLIILOR NOASTRE

E firesc ca Ardealul, care n-a făcut parte dintr-un stat român organizat, să-și aibă mitropolitul supus de altfel încă de la început scaunelor metropolitane de la noi. E mai puțin logic ca trei, patru județe bucovinene să aibă un mitropolit cu un singur sufragane și acela titular.

În trecutul nostru, Chișinăul n-a fost capitală și se mulțumea cu un singur protopop; iar Hotinul a avut un episcop numai fiindcă era cetate turcească și turcii mai aveau și alte raiale cu locuitori ortodocși. Episcopia a fost mutată de la Cetatea Albă încă de pe la 1400, iar Episcopia din Ismail, întemeiată după reanexarea celor trei județe ale Basarabiei de Sud, prin tratatul de la Paris, era numai o formă trecătoare de afirmare bisericească a noastră în ținuturile cucerite.

Dar este explicabil, ca românii din Bucovina și Basarabia să dorească a își avea șefi de Biserică împodobiți cu prestigiul mitropolitan.

DE CE SE IMPUNE TITLUL DE PATRIARH

Dar, dacă, după unire, când au fost doi mitropoliți într-o țară mică, cel din București s-a putut deosebi prin simplu titlu de Primat, care e împrumutat de la Primatul Ungariei, deci de la organizația catolică din statul vecin, acum, când avem trei mitropoliți supuși Primatului și poate, în curând cu cel plănuit pentru Basarabia⁸, patru, titlul patriarhal se impune.

Odată el însemna coborârea dintr-o fundațiune apostolică. Dar, precum în Apus, patriarhul de Aquileea de Grada sau al Veneției nu sunt urmași de apostoli, precum în răsărit, numai legenda propagandei apostolului Andrei a putut explica patriarhia din Moscova – și aceeași legendă se întinde și asupra țărilor noastre –, PATRIARHATUL NU ÎNSEAMNĂ DECÂT PRESTIGIUL SUPREM ÎNTR-O BISERICĂ NAȚIONALĂ CU TRECUT ISTORIC.

CINE TREBUIE SĂ FIE PATRIARH

Obiecția cheltuielilor de reprezentare și a dificultății alegerii persoanei, ridicată într-un ziar de cutare înalt cleric, n-are nici o valoare. Cine e Mitropolit Primat în Capitala României întregite, acolo e de drept Patriarh al Bisericii românești autonome, membră cu titlul egal al comunității ortodoxe. Iar societatea românească e datoare a înconjura cu tot prestigiul necesar chiar în lipsa de mijloace ale statului, noua Patriarhie românească.

⁷ „Patriarhatul României. Părerile d-lui profesor N. Iorga”, în *Universul*, Anul XLII, Nr. 282, Marți, 9 decembrie 1924, p. 1.

⁸ Mitropolia Basarabiei cu reședința la Chișinău a fost înființată în 5 mai 1925 prin noua lege de organizare a Bisericii Ortodoxe Române, primul titular fiind arhiepiscopul și mitropolitul Gurie Grosu, n.ed.

¹ Un medalion biobibliografic recent, realizat de Raluca Tomi și Ovidiu Cristea, în Victor Spinei, Dorina N. Rusu (coord.), *Enciclopedia reprezentanților scrisului istoric românesc*, vol. II (D-K), Editura Karl A. Romstorfer a Muzeului Național al Bucovinei, Suceava, 2021, p. 504-511.

² Nicolae Iorga, *Orizonturile mele. O viață de om așa cum a fost*, vol. I-II, Paul Editions, București, 2020; N. Iorga, *Jurnalul ultimilor ani 1938-1940*, ediție îngrijită, introducere și note de Andrei Pippidi, Editura Humanitas, București, 2019.

Sărbătoarea Portului Popular, emblema a identității românești și reverberație a credinței strămoșești

Viorica Văscu

Radio Renașterea

In ziua de prăznuire a Sfântului Proroc Ilie Tesviteanul, duminică, 20 iulie 2025, la Parohia Ortodoxă „Înălțarea Sfintei Cruci și Sfântul Apostol Bartolomeu” din Cluj-Napoca s-a desfășurat cea de-a XI-a ediție a „Sărbătorii Portului Popular Românesc” – un eveniment care a împletit, în chip armonios, rugăciunea, muzica, jocul satului și evocarea identității naționale.

Sărbătoarea a debutat cu Sfânta Liturghie, oficiată de un sobor de preoți și diaconi, avându-l ca protos pe părintele prof. univ. dr. Stelian Tofană. Din sobor au mai făcut parte preoții slujitori ai parohiei, pr. Gavril Vârva și pr. Cristian Timar, arhid. Dan-Grigore Văscu, directorul postului de Radio Renașterea, pr. Mihai Meseșan și pr. Vasile Soporan.

Cuvântul de învățătură a fost rostit de părintele prof. univ. dr. emerit Stelian Tofană, care a vorbit despre viața și lucrarea Sfântului Proroc Ilie Tesviteanul, despre puterea rugăciunii sale și despre lecțiile profunde pe care ni le oferă exemplul acestui mare proroc.

Pornind de la întrebarea rostită de Sfântul Ilie către popor – „*Până când veți schiopăta de amândouă picioarele?*” (3 Reg. 18, 21) –, părintele Tofană a explicat sensul acestei muștrări: „*Primul picior simbolizează alegerea unui conducător nevrednic, care a dus poporul spre ruină și a întunecat istoria lui. Al doilea picior reprezintă părăsirea lui Dumnezeu și închinarea la idoli – o religie ușoară, fără morală, care nu mai cere nimic, dar promite totul. Ați ales o credință falsă – spunea, de fapt, prorocul.*”

Părintele profesor a actualizat apoi această chemare la luciditate pentru vremurile noastre, subliniind că întrebarea rămâne valabilă și astăzi: „*Aceste cuvinte sunt actuale și pentru noi cei de astăzi – Până când veți schiopăta de amândouă picioarele? Uitați-vă cum am ajuns noi, cei de astăzi. Eu sunt oripilat de ce se întâmplă cu poporul nostru și cu copiii noștri, cărora li se pune în față o lume falsă, în care nu știu cum vor arăta nepoții noștri, lumea lor. Ce putem spera de la o generație al cărei declin ni se datorează nouă? Noi suntem cei care le dăm exemplu acestor copii și tineri. Noi, când am fost tineri, ne-am dus la biserică? Atunci ei cum să meargă? Ne-am rugat noi seara cu ei? Nu. Atunci ei cum să știe să se roage? Cum vom scrie noi istoria, așa ne vor judeca ei. Vorba profetului: Până când vom schiopăta de amândouă picioarele?*”

În încheierea cuvântării, părintele a adresat un îndemn profund: „*Aș dori ca aceste cuvinte ale prorocului Ilie să ne intre în inimă și minte și să ne întrebăm: oare mergem drept în viață? Mergem corect în viață cu copiii noștri de mână sau schiopătăm de ambele picioare și vom îmbolnăvi și picioarele istoriei care va urma după noi, scrisă de copiii și de urmașii noștri? Întrebarea prorocului să ne îndemne să ne gândim fiecare în intimitatea noastră – eu nu cumva merg schiopătând de amândouă picioarele? Oare familia mea nu cumva merge schiopătând de ambele picioare? Și când vom avea un răspuns la această întrebare, s-ar putea să se schimbe ceva – și în viața personală, și în viața familială, și în viața societății, și în istoria acestui popor.*”

Referindu-se apoi la semnificația sărbătorii comunitare, părintele Stelian Tofană a subliniat valoarea portului popular ca mărturie vie a identității și a credinței noastre: „*Nu vă rușinați să purtați portul și costumele noastre populare. Toate familiile ar trebui să aibă în casă, mai ales pentru copii, măcar o piesă din portul popular, și să le purtăm la biserică, pentru că în aceste haine s-a scris istoria poporului nostru. De la dacia noștri încoace, ostașii au purtat aceste haine. Pe Columna lui Traian, ostașii noștri sunt în portul nostru popular. Încercați și dumneavoastră să scrieți istoria copiilor noștri, să știe și ei ce înseamnă portul popular. Le spun adesea românilor plecați din țară, atunci când sunt invitați în străinătate: Purtati cu mândrie costumele noastre la biserică, măcar de Rusalii.*”

Răspunsurile liturgice au fost date de corul parohiei, dirijat de Casiana Jurma, care la momentul chinonicului a interpretat

frumoase cântări bisericești, troparul sărbătorii și pricesne, aducând un plus de solemnitate și frumusețe slujbei.

Sărbătoarea Portului Popular Românesc

Manifestarea a continuat apoi în curtea bisericii, unde, pe o scenă special amenajată în acest scop, credincioșii prezenți în număr mare, îmbrăcați în frumoase costume populare, s-au bucurat de cuvintele și prezentările care au urmat.

Primul care a deschis această a doua parte a evenimentului a fost părintele paroh Gavril Vârva, sufletul organizatoric al comunității, care a rostit un cuvânt de întâmpinare profund și bine ancorat în realitățile duhovnicești și culturale de astăzi: „Penultima duminică din luna iulie a rămas în memoria comunității noastre ca un act liturgic și cultural de mare bucurie și împlinire spirituală. Este vorba de cea de-a 11-a ediție a portului popular românesc, sărbătoare pusă în lucrare cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei, un mare iubitor și cunosător al frumoaselor noastre tradiții românești.

Prin această manifestare deopotrivă liturgică și culturală, încercăm o revigorare a identității noastre în această lume despiritualizată, desacralizată, infectată de idolatria postmodernă care cută din ce în ce mai mult să se îndepărteze de Hristos, de tradițiile noastre autentice românești, de omenie și de bună-cuviință ale neamului nostru românesc și de Dumnezeu iubitor.

Portul popular rămâne pentru noi o emblema a identității românești și o reverberație a credinței strămoșești. El face parte din patrimoniul de valori al neamului nostru – comori identitare pe care avem datoria să le cunoaștem, să le prețuim și să le transmitem, din generație în generație, ca expresii autentice ale sufletului românesc.”

De asemenea, părintele Gavril Vârva a reamintit că sărbătoarea comunității s-a desfășurat sub egida temelor „Anul omagial al Centenarului Patriarhiei Române” și „Anul comemorativ al duhovnicilor și mărturisitorilor ortodocși români din secolul al XX-lea”, îndreptând totodată un gând de recunoștință către Sfântul Preot Mucenic Liviu Galaction de la Cluj, canonizat în anul 2024 – primul sfânt ocrotitor al orașului Cluj-Napoca. Amintind cuvintele acestuia – „Omul de mâine va fi precum mamele de azi îl vor plămădi” –, părintele a adăugat că aceste vorbe rămân un îndemn la responsabilitate, credință și speranță, pecetluind această zi de sărbătoare cu o lumină aparte.”

Frumusețea costumului popular

Un moment de aleasă sensibilitate și rafinament cultural a fost prelegerea susținută de prof. univ. dr. Elena Chircev, muzicolog, cercetător și decan al Facultății Teoretice din cadrul Academiei Naționale de Muzică „Gheorghe Dima” din Cluj-Napoca.

Vorbind cu pasiune și profunzime despre frumusețea costumului popular românesc, doamna Elena Chircev a subliniat că: „Costumul popular, asemenea muzicii tradiționale, este o creație colectivă, anonimă, care s-a șlefuit de-a lungul sutelor de ani. De ce tradițional? Pentru că este parte a culturii noastre naționale, un exemplu viu al a ceea ce au fost strămoșii noștri. Tradițional – pentru că originea sa se pierde în negura timpurilor. Așa cum preciza și părintele Stelian Tofană, costumele strămoșilor noștri este reprezentat pe Columna lui Traian, pe monumentul de la Adamclisi. În plus, elemente simbolice care apar pe ceramica de la Cucuteni se regăsesc pe costumele populare – fiind transmise din generație în generație.”

Continuând această direcție, a evocat istoria, simbolistica și noblețea portului românesc, afirmând: „Felul în care femeile au cusut costumele populare, cromatica și culorile folosite au arătat creativitatea deosebită, simțul artistic, simțul culorii pe care aceste femei l-au avut.”

Prelegerea a oferit și o incursiune istorică valoroasă, arătând cum aducerea portului feminin în atenția oamenilor de artă și cultură datează din 1869, când Regina Elisabeta a României, fascinată de cultura autohtonă, a deschis calea către o apreciere academică și estetică a costumului popular românesc: „Familia regală și

apoi generațiile care au urmat au transformat costumele populare în ținută de gală. Stau mărturie numeroasele imagini ale reginelor noastre, Elisabeta și, mai apoi, Maria, ale prințesei Ileana, care erau îmbrăcate în ie populară. Regina Maria e cea care a purtat ia cu noblețe și dragoste, ca pe o mărturie a iubirii pentru poporul român. Datorită lor, cămașa românească a devenit reper de rafinament.”

Cu o emoție stăpânită și un realism lucid, profesoara a evocat și prezentul, în care portul popular rămâne viu prin femeile satului și prin cei care aleg să îl poarte cu demnitate:

„Astăzi, prin femeile satului și prin cei care o poartă cu demnitate, ia rămâne vie – nu pe un manechin, ci în inimă și conștiință. Sigur, femeia de azi, care are serviciu, familie și multe altele de făcut, nu mai are timp să coasă și să pună în cusătură trăirile, gândurile sale, așa cum le-a pus în versurile cântecului popular, în doinele și cântecele pe care le-a cântat.”

În încheiere, a lansat un îndemn cald și actual: „Haideți să prețuim această moștenire, să purtăm cu mândrie ia românească așa cum a făcut-o o regină care nu era româncă, să o purtăm peste tot, și în străinătate, și în țară.”

Spectacol folcloric

Spectacolul folcloric a adus în fața publicului un mozaic de emoții, tradiție și frumusețe autentică, prin evoluția unor artiști și ansambluri deosebite. Pe scena special amenajată din curtea bisericii au urcat Grupul Tzika Sax și Orchestra, Mihai Vârva la vioară cu piesa „Purtata tinereții”, interpreta Denisa Perde Rus, Ansamblul folcloric de copii „Miorița”, Diana Roman, Andreea Ciupe, ansamblul „Rapsodia Clujană” și solista Ramona Ciceoan. Fiecare moment artistic a fost primit cu căldură de publicul numeros, fiind o reînălțare cu valorile perene ale folclorului românesc.

Evenimentul a fost prezentat de Viorica Văscu, redactor la Radio Renașterea, care a însoțit momentele de cuvânt, cânt și joc cu reflecții sensibile despre profunzimea simbolică a portului popular și legătura sa tainică cu credința ortodoxă.

Inspirându-se din tematica Anului omagial al Centenarului Patriarhiei Române și a Anului comemorativ al duhovnicilor și mărturisitorilor ortodocși români, ea a adresat publicului câteva gânduri pline de emoție și semnificație. Într-una dintre intervenții, a evocat imaginea Mântuitorului Iisus Hristos, pictat în biserică din Densuș, județul Hunedoara, purtând o ie românească – simbol al „preoției împărătești” a țaranului român. Pornind de aici, a subliniat legătura profundă dintre portul popular și veșmintele liturgice împodobite cu motive tradiționale, amintind că acele cruci brodate nu sunt doar ornamente, ci întrușchipează rugăciunea – purtând în ele numele fiilor duhovnicești, ale familiilor și ale întregii comunități.

A evidențiat că portul popular românesc nu este doar o haină de sărbătoare, ci o veritabilă icoană a neamului, o mărturisire tăcută a credinței și o formă de demnitate în fața lumii. Nu întâmplător, nouă sfinți ai neamului nostru sunt înfățișați în icoane purtând straie tradiționale – „ca o recunoaștere cerească a rădăcinilor lor pământești”. Au fost amintiți, în mod special, cei patru sfinți ai Eparhiei noastre: Atanasie Todoran din Bichigiu, Vasile din Mocod, Grigorie din Zagra și Marin din Telciu.

În încheiere, cuvintele rostite au întărit sensul profund al sărbătorii: „Când îmbrăcăm straiele populare, nu purtăm doar

tradiție – ci și credință, jertfă și speranță. Fiecare cruce cusută pe costum e o amintire a moșilor și strămoșilor noștri, o rugăciune tăcută pentru sfinții și martirii noștri – cunoscuți sau necunoscuți.”

Evenimentul s-a încheiat cu un moment muzical deosebit, susținut de părinții slujitori ai parohiei, părintele Gavril Vârva și părintele Cristian Timar, alături de invitați și de orchestră. Împreună cu publicul, au interpretat emoționanta piesă „Așa-i românul”, într-o încheiere caldă, comună, plină de sens și apartenență.

Un element cu totul special l-a constituit participarea credincioșilor îmbrăcați în costume populare din diverse zone ale țării – un gest care a adus un plus de frumusețe, emoție și demnitate întregii sărbători. A fost, fără îndoială, o adevărată paradă a portului românesc, în care nu doar artiștii de pe scenă, ci și oamenii din rândul credincioșilor au devenit mărturisitori ai tradiției, ai rădăcinilor și ai frumuseții neamului nostru.

Organizată cu sprijinul Consiliului Parohial, al Comitetului de femei și al Radio Renașterea al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, Sărbătoarea Portului Popular Românesc a fost mai mult decât un eveniment cultural – a fost o mărturisire vie a credinței, a apartenenței și a iubirii față de neamul românesc ce va rămâne în tezaurul amintirilor de suflet a celor prezenți.

Pe urmele Sfinților din Balcanii de Vest – Cronica unui pelerinaj alături de credincioșii Parohiei „Nașterea Domnului” din Cluj-Napoca (I)

Dr. Paul-Ersilian Roșca

Atunci când pomeniști cuiva despre Balcani (în general), pentru a nu ne referi la Balcanii de Vest în mod particular, mulți vor circumscrie acele meleaguri unui cadru zugrăvit parcă de regizorul Emir Kusturica: fast și sărăcie, istorie veche și kitsch „modern”, ritmuri orientale sau cântecul păstorilor vlahi, pljeskavica sau baclavale, război și pace, creștinism și islam, trecut glorios și prezent incert. Desigur, dincolo de clișeele hiperbolizante ale producțiilor cinematografice sau muzicale, în care personajele negative (hoți, proxeneți, teroriști, femei ușoare etc.) își au mereu originea (cartierul general) în orașe precum Belgrad, Sarajevo, Podgorica sau București (căci Dunărea se dovedește a fi doar o firavă barieră geografică și nu una culturală), acest areal descoperă celor care au ochi de văzut, urechi de auzit și inimi de deschis un spațiu complex și incitant. Relieful spectaculos, un melanj de munți, canioane, golfuri și țărături stâncoase, vegetația luxuriantă în care se întrepătrund pădurile de stejar și pin cu plantațiile de măsline sau leandrii multicolori, orașele și satele pitite în munți sau ridicate cutezător pe promontoriile Adriaticii, turlele bisericilor seculare și minaretele muzeinilor invită, toate, la preumblare și reflecție. Căci doar a te plimba, fără a asculta poveștile unui trecut bimilenar, a privi la chipurile oamenilor, a le asculta muzica, a le descifra slovele, a le percepe rănile încă proaspete din conflictele post-iugoslave, a le înțelege (în adevărata cheie) mândria și a le cerceta cultura nu reprezintă decât o simplă drumeție, nu o călătorie. Peste toate, trecutul acestor teritorii, care îmbină gloria Romei, rafinamentul Bizanțului, dârzenia slavilor, reziliența vlahilor, cutezanța venețienilor și moștenirea otomanilor, oferă o lecție tuturor celor care pășesc cu neîncredere la sud de panglica Dunării albastre. Și da, în Balcanii de Vest și sfințenia și-a găsit un loc și un rost.

Aceste aspecte au constituit argumentul pentru care Pr. Cons. Cornel Coprean, parohul frumoasei comunității din jurul bisericii „Nașterea Domnului” din Cluj-Napoca, a decis ca pelerinajul din anul 2025 (un an cu atât de multe semnificații pentru Biserica Ortodoxă Română), organizat prin intermediul Centrului de Pelerinaje „Renașterea” al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, să atingă acest areal geografic și cultural, aflat „la o aruncătură de băț” de România, dar privit (încă) cu reticență.

În dimineața zilei de luni, 30 iunie 2025, pelerinii clujeni (cărora li s-au adăugat și câțiva pelerini din Năsăud, Vatra Dornei și Alba Iulia) au pornit spre Serbia, prima țară din acest periplu fascinant, un creuzet al Ortodoxiei slave în Centrul și Vestul Peninsulei Balcanice, un spațiu în care etnogeneza statului s-a împletit inseparabil cu nașterea Bisericii Sârbe ca entitate autocefală. Curgerea kilometrilor pe autostrăzi, aceste noi „linii ale vieții” în societățile contemporane, ne-a condus la Timișoara, capitala Banatului, splendid oraș care, asemenea multor centre urbane, catalizează diversitatea etno-culturală într-o armonioasă coexistență. Din orașul de pe malurile Begăi s-a alăturat grupului și Pr. Sava Mareș (etnic sârb și preot paroh într-o comunitate de pe Clisura Dunării), cel care avea să mijlocească lingvistic dialogul cu cei întâlniți în periplul nostru și, poate chiar mai important, să ne explice specificul Bisericii Ortodoxe Sârbe și istoria zbuciumată a țărilor din componența fostei Iugoslavii.

Trecerea graniței a marcat, simbolic, pășirea într-o nouă lume, chiar dacă peisajul, satele și culturile agricole erau identice spațiului nostru românesc. Mai mult decât atât, prima oprire ne-a făcut să ne gândim că nu suntem în Serbia, ci în Grecia, splendida mănăstire de la Kaç (mănăstire de maici) având o arhitectură, o pictură și o atmosferă specifică insulelor Egei. Aveam să înțelegem totuși, câteva zile mai târziu, că această opțiune estetică (mănăstirea fiind una nouă, ctitorită în anul 2007) se datorează și acelei invizibile atracții și conexiuni cu Bizanțul, rivalitățile politice sau chiar ecleziale (la nivel administrativ), întinse de-a lungul ultimelor opt veacuri, neputând șterge mileniul de apartenență a spațiului sud-dunărean la imperiul și la cultura Constantinopolului. După-masa acestei prime zile ne-a găsit la Novi Sad, cel

de-al doilea oraș ca dimensiune a Serbiei, un loc în care se amestecă trecutul habsburgic (element pe care-l vom regăsi și în următoarele două zile) cu moștenirea epocii comuniste (eternele blocuri socialiste, împodobite astăzi - în cazul unora - cu foarte frumoase muraluri contemporane - devenite o marcă a orașului) și modernitatea unei urbe care aspiră la valorile europene. Desigur, acest oraș care flanchează Dunărea are încă vii în minte imaginea podurilor și clădirilor bombardate în 1999, dar plimbarea prin cochetul centru vechi îți dovedește faptul că timpul vindecă (atunci când se dorește) rănile trecutului.

Dimineața celei de-a doua zile, marți - 1 iulie 2025, a reprezentat un moment aparte în periplul călătorilor clujeni, pelerinajul atingând și importantul centru spiritual, educațional și cultural de la Karlowitz (Carloviț). Acest nume are o rezonanță aparte pentru românii și ortodocșii transilvăneni, acest mare centru mitropolitan (devenit în anul 1848, în timpul marelui ierarh sârb Iosif Rajačić, Patriarhie) fiind locul formării și hirotonirii Sfântului Ierarh Andrei Șaguna, vlădica care avea să schimbe fundamental paradigma vieții bisericești în spațiul românesc. În plus, rămânând în zona eclezială, Karlowitz a fost epicentrul administrativ (vreme de mai bine de un veac și jumătate) al Bisericii Ortodoxe din întregul Imperiu Habsburgic, inclusiv al spațiului Transilvaniei și Bucovinei, episcopii ortodoxe românești fiind subordonate canonic centrului aflat în frumosul ținut al Voivodinei. În plus, Karlovitz-ul ne reamintește și de celebrul tratat de pace încheiat, în anul 1699, între habsburgi și otomani, moment de referință pentru istoria și parcursul întregului spațiu central-european și balcanic, din acel moment civilizația apuseană crescându-și importanța în detrimentul culturii otomane (Transilvania avea să intre sub sceptrul Vienei).

Pelerinii clujeni la Catedrala „Sfântul Sava” – Belgrad.

Revenind la desfășurarea pelerinajului, în oprirea făcută la Karlowitz, pelerinii clujeni s-au rugat și recules în splendida Catedrală Patriarhală cu hramul „Sfântul Ierarh Nicolae”, admirând și vizitând mai apoi impozantele sedii istorice ale Seminarului Teologic și Palatului Patriarhal (începând cu anul 1920, patriarhii sârbi și-au mutat reședința la Belgrad, chiar dacă au păstrat în titulatură și titlul de mitropoliți de Karlovitz), cel din urmă fiind astăzi și sediul unui foarte valoros muzeu de artă religioasă.

Lăsând în urmă umbroasele parcuri și piațete ale Karlovitz-ului, drumul ne-a condus spre Muntele Fruska Gora, un veritabil „Athos” al Serbiei. Aici, chiar dacă nu se aplică rigorile athonite, densitatea lăcașurilor de cult, vechimea și frumusețea lor, toate combinate cu splendidul peisaj montan, îndeamnă pelerinul la meditație și la rugăciune. Pașii ne-au direcționat la Mănăstirea Krušedol (de călugări), ctitorie de secol XVI a luminatei familii de despoți sârbi Brankovici, înrudită cu familii importante din spațiul românesc (un exemplu îl constituie chiar Doamna Despina, soția Sfântului Domnitor Neagoe Basarab, cea care a fost nepoata ctitorului Mănăstirii Krušedol, Sfântul Maxim Brankovici). Mai apoi, o altă nestemată duhovnicească și arhitecturală s-a arătat ochilor noștri, Mănăstirea Grgeteg (de maici), lavră care-și are obârșia în anul 1471. Aici, într-o oază de liniște și vegetație luxuriantă, pelerinii s-au rugat în fața icoanei făcătoare de minuni a „Maicii Domnului cu trei mâini”, unul dintre marile odoare pe care Serbia le păstrează.

Despărțindu-ne cu greu de verzile și răcoroasele povârnișuri ale Fruska Gorei, ne-am continuat călătoria spre agitatul și impor-

tantul Belgrad. Capitala, ridicată la confluența Dunării cu Sava, urbea cu origini antice s-a aflat mereu la intersecția unor importante rute comerciale și de migrație. Acest oraș trepidant, cu aproape 2 milioane de locuitori, face tranziția între Câmpia Panonică (și civilizația central-europeană) și Peninsula Balcanică, fiind de-a lungul vremii scena unor confruntări majore (115 războaie, 44 de dărâmări și distrugeri ale așezării) între imperii și civilizații diverse, zidurile acestei „Cetăți Albe” (termen slavon care-i dă denumirea de astăzi) fiind apărate cu succes de către Iancu de Hunedoara, în anul 1440, în fața asalturilor otomane.

De altfel, complexele fortificații ale cetății Kalemegdan, care străjuiesc orașul și văile Dunării și Savei, au reprezentat o oprire binevenită, pelerinii clujeni putând observa succesiunea etapelor de dezvoltare ale orașului și provocările pe care cuceritorii au trebuit să le depășească în asalturile vijelioase. În ciuda forfotei numeroaselor grupuri de turiști, am găsit un loc ferit, tainic aproape, dar care ne-a bucurat mult sufletele: Biserica „Sfânta Parascheva” Kalemegdan. Aici, în edificiul cu puternice influențe grecești (arhitectonice și iconografice), s-au păstrat moaștele Sfintei Cuvioase Parascheva de la Iași vreme de mai bine de un secol, din momentul aducerii lor (în anul 1396) de la Vidin (ocupat de turci) de către țarina Mișia.

Mai apoi, lăsând în urmă istoricele fortificații, ne-am îndreptat spre magnifica, uriașă (este, la acest moment, cea mai mare catedrală ortodoxă, cu o capacitate interioară de aproximativ 10.000 de persoane) Catedrală „Sfântul Sava” din Belgrad. Chiar dacă vorbim despre o construcție contemporană, edificată în deceniile recente, ea concentrează întreaga tradiție bizantină, amintind privitorului (chiar dacă vorbim de albul și nu de cărămizii zidurilor) de Catedrala Sfânta Sofia. De altfel, același sentiment coplesitor îl resimți când pășești în ambele, Catedrala „Sfântul Sava” oferind o uluitoare demonstrație de artă bisericească contemporană. Splendidele mozaicuri de aur, coloanele și capitellurile atent sculptate, materialele de cea mai bună calitate folosite în transpunerea unui sentiment național, cel de mândrie a apartenenței la o tradiție bisericească și la o istorie statală glorioasă, transformă vizitarea acestui simbol al Belgradului într-o experiență de neratat.

Seara, obosiți de gradele multe ale toridei veri, am luat la pas centrul Belgradului, observând acel mixt de nou și vechi, de Occident și Balcani, constatarea unanimă fiind aceea a frumuseții chipurilor celor întâlniți, tineri sau seniori, femei sau bărbați, sârbi păstrând o noblete care ne duce cu gândul la remarcabilele veacuri XII-XVI. De altfel, în cea de-a treia zi a pelerinajului, miercuri - 2 iulie 2025, această istorie am putut-o admira și cunoaște pe deplin, traseul conducându-ne la două dintre cele mai importante mănăstiri din tot spațiul sârbesc: Zica și Studenica.

Întemeiate în secolul al XIII-lea, ele au fost, asemenea Putnei, centrul duhovnicesc (uneori chiar administrativ) al statului fondat de către Ștefan Nemanja (1113-1199), domnitor canonizat (asemenea multora dintre urmașii săi) încă de foarte timpuriu. Acest prinț, care la bătrânețe a renunțat la tron și s-a călugărit (cu numele de Simeon), a scos arealul fărâmițat al numeroaselor formațiuni proto-statale sârbe de sub puterea Constantinopolului, fondând un stat pe care urmașii săi, celebrii despoți și țari din Dinastia Nemanjić, l-au extins foarte mult, Ștefan Uros al IV-lea Dušan (1331-1355) asumându-și chiar titlul imperial (țar). Dincolo de toate aceste realizări politice și statale, Ștefan Nemanja avea să „ofere” un dar neprețuit sârbilor: un fiu, Rastko Nemanici (1175-1235), mai bine cunoscut ca Sfântul Sava. Acest sfânt, perceput de către sârbi, muntenegreni și croații ortodocși ca fiind cel mai important din întreaga panoplie de sfinți ortodocși, a fost nu doar un reformator al legislației statului sârb, ctitor (alături de tatăl său) al Hilandarului și al multor alte așezăminte monahale, dar și primul Arhiepiscop al Bisericii Autocefale Sârbe, „smulse” de sub ascultarea Constantinopolului și a Ohridului. Astfel, prin decizia sa, prin opera sa, Sfântul Sava a deschis perspectivele consolidării unui stat (devenit imperiu) și a unei biserici (devenită Patriarhie) cu un puternic caracter național sârb (fapt reflectat și în canonizarea unui mare număr dintre conducătorii politici și bisericești din Evul Mediu). Așadar, trecând poarta celor două splendide mănăstiri, Zica (de maici) și Studenica (de călugări), pașii ne-au purtat pe vechile lespezi de marmură care au susținut fastuoasele încoronări ale despoților sârbi (Mănăstirea Zica a fost locul încoronării primilor 5 regi ai sârbilor) sau intronizarea întâilor ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Sârbe. Fresce de secol XIII surprind, într-o manieră unică, acea îngemănare dintre arta bizantină și cea de factură sârbească, scene precum „Răstignirea Domnului” (Mănăstirea Studenica) păstrând acel albastru imperial (similar celui de Voroneț), dovadă a puterii și influenței Nemanjićilor într-o Peninsulă Balcanică cuprinsă de frământările venirii Semilunei.

(Va urma)

In memoriam Prof. Univ. Adolf Martin Ritter, Universitatea Karl Rupprecht, Heidelberg

Pr. prof. dr. Ioan-Vasile Leb

In ziua de 19 iunie 2025, la venerabila vârstă de 91 de ani, ne-a părăsit pentru Domnul, Profesorul Adolf Martin Ritter, una din cele mai distinse personalități din teologia istorică, patristică și ecumenică din zilele noastre. Profesor de Teologie istorică la Facultatea de Teologie Evanghelică a Universității Karl Rupprecht din Heidelberg, profesorul Ritter a fost ani de-a lungul un sprijinitor al Bisericii Ortodoxe Române, devenind și Doctor Honoris Causa al Universității „Babeș-Bolyai”, la propunerea Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj, precum și al Universității din Oradea. Deși personalitatea lui complexă este greu de surprins în doar câteva cuvinte, în cele ce urmează vom încerca să-i prezentăm, pe scurt, viața și activitatea sa prodigioasă.

Adolf Martin Ritter s-a născut la 23 noiembrie 1933, la Schwarzenborn am Knüll, în Hessen, ca al șaselea din cei șapte copii ai pastorului Walter Ritter și ai soției sale Ilse, născută Suabedissen. Școala primară a făcut-o la Münchhausen, districtul Marburg/Lahn, unde tatăl său a fost transferat în toamna lui 1937. Din aprilie 1945, ca preot militar, Walter Ritter este socotit dispărut în război, fără nici o urmă, așa încât creșterea copiilor a rămas în sarcina mamei. În ciuda tuturor greutăților provocate de cel de al doilea Război Mondial, aceasta a reușit să-i trimită pe cei șapte copii la școlile înalte de la Marburg. Tânărul Martin a urmat cursurile Gimnaziului de Stat „Philippinum” din Marburg, unde și-a luat și diploma de absolvire în martie 1953. Primind o bursă de studiu el a studiat câte trei semestre la Facultățile de Teologie Evanghelică din Marburg, Heidelberg și Göttingen, unde și-a luat și diploma de absolvire în februarie 1958 (1. Theol. Examen) și unde i-a avut ca profesori pe Hermann Dörries, de care a fost foarte impresionat, și pe Carl Andresen, cu care va colabora mai târziu.

După un nou semestru petrecut la Heidelberg, unde și-a pregătit Disertația teologică sub îndrumarea vestitului profesor Hans Erich Freiherr von Campenhausen, A.M. Ritter a studiat timp de un an (1958-1959) la Facultatea de Teologie Ortodoxă a Universității din Atena (Grecia), ca bursier al Consiliului Ecumenic al Bisericilor. Aici s-a perfecționat în limba greacă și cunoașterea Sfinților Părinți greci, având posibilitatea de a lua contact direct cu izvoarele spiritualității ortodoxe, de care a rămas legat în toată viața sa.

În continuare, după perioada de studiu din Grecia, a funcționat doi ani ca asistent al profesorilor Adam și Ans la Școala teologică din Bethel. În acest timp, cu toate că era angajat în serviciul social și al predicii în cadrul așezămintelor de la Bethel, a reușit să întocmească Dissertația privind *Sinodul din Constantinopol (381)*, în baza căreia A.M. Ritter a fost declarat doctor în teologie, la Heidelberg, în noiembrie 1962, îndrumător fiindu-i profesorul von Campenhausen.

Între timp, și-a început și cursurile de pregătire în teologia practică, organizate de Biserica Landului Kurrhessen-Waldeck, căreia îi aparținea ca fiu duhovnicesc și pe care le-a încheiat în septembrie 1962 cu cel de al doilea examen teologic. Și-a continuat apoi activitatea ca pastor în Kirchspiel Kleinenglis bei Fritzlar în Niederhessen, unde și-a încheiat și vicariatul. Din octombrie 1963 a activat în cadrul Facultății de Teologie din Göttingen, la secția de Teologie patristică, fiind timp de șapte ani asistent al profesorului Andressen. La 6 noiembrie 1970 și-a dobândit habilitarea în baza lucrării *Harisma în concepția lui Ioan Hrisostom și a vremii sale*. A urmat apoi numirea sa ca profesor asociat, la 13 martie 1974, iar la 4 iulie 1978, în urma invitației făcute de a deveni profesor pentru Istoria Bisericii la Universitatea „Philipp” din Marburg, a primit statutul de funcționar public și numit profesor pe viață. În urma invitației din 8 iulie 1980, de a ocupa un post din grupa C 4 pentru Teologia istorică (Patristică) la Universitatea Ruprecht-Karl din Heidelberg, la 27 martie 1981 a urmat și numirea corespunzătoare, unde a predat până la pensionarea sa în anul 1999. Înaintașul său la catedră, Profesorul Friedrich Heyer, fusese și el un foarte bun cunoscător și sprijinitor al Bisericii Ortodoxe, iar Ritter a continuat această bună tradiție.

Timp de 12 ani, începând din anul 1979, A.M. Ritter a făcut parte din Comitetul executiv al *Asociației Internaționale de Studii Patristice*, din care 8 ani a fost președinte al acesteia. Ani de-a rândul a funcționat ca vicepreședinte și apoi ca președinte al secției pentru Istoria Bisericii în cadrul *Asociației Științifice de Teologie* (în majoritate evanghelică) și al secției pentru Istoria Bisericii (evanghelic-catolică), din cadrul *Societății Istoricilor Germani*. Din anul 1982 a condus, ca urmaș al profesorului Friedrich Heyer, *Seminarul Teologic Sud-Est European*, care se întrunea tot la doi ani (sub auspiciile Facultății de Teologie din Heidelberg și al Societății Sud-Est Europene, filiala Mannheim-Heidelberg). În perioada 1987-1997 a deținut postul de predicator al Bisericii Sfântul Petru din Heidelberg, care este biserica studenților din acest vestit centru universitar. În 1992 a devenit profesor asociat (Visiting Fellowship) la Peterhouse din Cambridge, fiind tot atunci ales în *Comisia de Patristică a Academiei Germane de Științe*, al cărei președinte a devenit începând cu toamna anului 1996. De asemenea, ca teolog deschis curentului ecumenic al vremii, profesorul heidelbergian a fost co-președintele *Comisiei Teologice mixte pentru dialogul ortodoxo-luteran*, a cărei ultimă întrunire a avut loc la București, la începutul lunii octombrie 1998.

Așa cum am amintit mai sus, Prof. A.M. Ritter a fost un apropiat prieten al Bisericii Ortodoxe, inclusiv al Bisericii Ortodoxe Române. În perioada războiului rece, când Biserica era marginalizată de regimul comunist, Profesorul A.M. Ritter a fost alături de aceasta, prin participarea la conferințe și la dialogul teologic. Era o mână întinsă și un sprijin moral pe care ni-l insufla prin prezența și expertiza sa teologică, fără a face vreun compromis. Știința teologică și puternica credință în Dumnezeu erau coordonatele activității sale. O legătură deosebită a sa era aceea cu Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, pe care a vizitat-o aproape anual, începând din 1990, anul redeschiderii acestui așezământ teologic. Merită să reținem cu această ocazie participarea sa la conferințele teologice internaționale organizate la Cluj, precum și demararea unei colaborări în cadrul programului internațional SOCRATES, susținând deja cursuri și seminarii în luna octombrie 1998, 1999, ultima sa prezență fiind cea din 27-29 noiembrie 2019, când a susținut prelegeri despre *Sfântul Ioan Hrisostomul și Imperiul Roman în lumina noii literaturi*, și despre *Imaginea Sfântului Ioan Gură de Aur în pietism, pornind de la exemplul lui Johann Albrecht Bengel*. Studenții, masteranzii și doctoranzii prezenți au putut intra într-un dialog direct și specializat cu unul dintre cei mai mari profesori de teologie, de la care au avut de învățat atât istorie bisericească dar, mai ales, o spiritualitate patristică de cea mai înaltă calitate. El însuși mărturisirea studenților: „Eu nu am venit să vă învăț Ortodoxie, pe care o dețineți în întregime, ci am venit să discutăm și să găsim elementele care ne pot apropia mai mult”.

Iată, pe scurt, biografia celui căruia Universitatea Babeș-Bolyai i-a conferit titlul de *Doctor Honoris Causa*, o personalitate de prim rang a cercetării istorice bisericești.

Opera Profesorului A.M. Ritter este una foarte vastă, caracterizată de o acribie și acuratețe deosebite în cercetarea istorico-teologică. De-ar fi să amintim numai cele zece pagini de bibliografie sau numărul de 165 de titluri de cărți, studii și recenzii, și tot ne putem face o imagine despre bogata sa activitate pe terenul istoriei bisericești. Studiile și cărțile sale constituie lucrări de referință în domeniu, bazate pe o cercetare aprofundată a izvoarelor pe care nu numai că le cunoaște foarte bine, ci le-a și publicat, punându-le la îndemâna cercetătorilor și studenților. Valoarea acestora a fost recunoscută de cele mai de seamă personalități în acest domeniu, ca: Ep. Wolfgang Huber, profesorii Bernd Moeller, Henry Chadwick, Ernst Dassmann, Gerd Haendler, Alfred Schindler, Gottfried Seebass, Andrew Louth, Hermann J. Vogt și mulți alții. Nu este lipsit de interes să se știe că aceste lucrări au fost recenzate laudativ în cele mai importante reviste de specialitate, din care amintim doar: *Theologische Quartalschrift*, *Byzantinische Zeitschrift*, *Theologische Revue*, *Theologische Literaturzeitung*, *Religious Studies Review* și altele. Rigoarea științifică se îmbină însă cu umanismul profesorului care știe să îndrume cu cea mai înaltă competență sufletele tinerilor studioși. Nu este întâmplător faptul că ani de-a rândul Prof. A.M. Ritter a ținut slujbele divine și a predicat în Biserica studenților din Heidelberg. Așa cum nu este întâmplător nici faptul că a fost urmașul la catedra regretatului Profesor Friedrich Heyer. Prin talentul său de a organiza întrunirile Seminarului Teologic Sud-Est European din Heidelberg, Profesorul Ritter a reușit să strângă în jurul său o seamă de personalități din fostele țări comuniste, într-o vreme când ieșirile peste granițe erau o raritate. Heidelbergul devenise locul unde acești oameni s-au putut întâlni, s-au putut cunoaște, au putut lega prietenii statornice și, mai ales, au putut duce cu ei cărți și fotocopii ale studiilor de specialitate imposibil de găsit acasă. Prietenia aceasta a fost întărită apoi prin legăturile sale cu diferite facultăți de teologie din România: Sibiu, Iași, București, Cluj și Oradea, ultimele două conferindu-i și titlul de Doctor Honoris Causa. Amintesc aici și strădaniile depuse în dezvoltarea relațiilor dintre istoricii bisericești din cele două Germanii, în cadrul așa numitelor «Palmarum Treffen» din Berlinul de Răsărit, dar mai ales sprijinul continuu acordat nouă, românilor, și în mod special facultății noastre. Aș sublinia, pe lângă cele arătate mai sus, solitudinea cu care a răspuns dorinței noastre de a-l avea la noi ca profesor, pentru a preda cursuri și seminarii, prin aceasta studenții noștri având de câștigat enorm, atât sub aspectul metodologiei predării, cât și sub acela al informării.

Nu vom face aici o listă cu lucrările Profesorului A.M. Ritter, dar vom aminti, pentru cei interesați, că pot afla aceste titluri în „Revista Teologică” din Sibiu, „Studia. Theologia Orthodoxa” din Cluj-Napoca, precum și în volumul „Doctores Honoris Causa. Testimonia Oecumenica”, coordonat de Pr. Prof. Dr. Ioan Chirilă, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2011, p. 75-100. Demn de amintit este și efortul regretatului nostru coleg Daniel Buda, fost decan al Facultății de Teologie „Andrei Șaguna” din Sibiu, care a tradus multe din studiile Profesorului A.M. Ritter, publicate și în două cărți importante: Adolf Martin Ritter, *Studia Chrysostomica*, Editura Andreiana, Sibiu, 2007, și Adolf Martin Ritter, *Studii de Istorie bisericească și Patrologie*, Editura Andreiana, Sibiu, 2011.

Pe deplin îndreptățite sunt cuvintele unuia dintre ucenicii săi, Prof. Wolfram Kinzig, de la Universitatea din Bonn: „Până la sfârșit, Ritter a fost, în critica sa științifică, uneori aspru, și făcea aceasta de dragul Teologiei și al Științei... Până la sfârșit, el a considerat ca pe o datorie a sa aceea de a construi punți către cei ce gândesc altfel, către cei diferiți, cu așteptarea ca să poată învăța de la ei: punți către celelalte specialități și discipline, înăuntrul și în afara teologiei universitare... Ritter se considera neîncetat drept un teolog și istoric, precum și un istoric ce gândește teologic.” (Wolfram Kinzig, *Nachruf Adolf Martin Ritter* [23 November 1933 - 19. Juni 2025]).

Profesorul și mentorul nostru, Dr. Adolf Martin Ritter, a plecat la Părintele Său Cel Ceresc. Dumnezeu să-l odihnească și cu dreptii să-l numere.

Cluj-Napoca, 9 iulie 2025

† ANDREI MITROPOLITUL CLUJULUI, MARAMUREȘULUI ȘI SĂLAJULUI

În fiecare **luni**, între orele 8.00 și 10.00, conduce ședința Consiliului Permanenței Eparhiale.

În fiecare **miercuri**, între orele 20.30 și 21.00, realizează emisiunea „Cuvântul Ierarhului – spiritualitate creștină pe unde hertziane”, pentru postul de radio „Renașterea”.

În fiecare **miercuri** și **vineri**, între orele 10.00 și 15.00, acordă audiențe clerului și credincioșilor.

Iulie 2025

1 iulie

În sala „Europa Christiana” din Palatul Patriarhal din București, asistă la slujba de Te-Deum, oficiată în dechiderea lucrărilor Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

În Sala „Teotist Patriarhal” din Palatul Patriarhal din București, participă la prima sesiune de lucru a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

2 iulie

În Sala „Teotist Patriarhal” din Palatul Patriarhal din București, participă la cea de-a doua sesiune de lucru a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

3 iulie

În paraclisul Facultății de Teologie din Cluj-Napoca (slujitor: Ierom. Grigorie Foltiș), asistă la solemnitatea depunerii jurământului de credință față de Biserică, de către licențiatii instituției de învățământ, promoția 2025. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

În sala de festivități a Pensunii „Rao” din Cluj-Napoca, participă la recepția oferită în onoarea absolvenților promoției 2025 de la Facultatea de Teologie. Rostește un cuvânt de binecuvântare. Este însoțit de PCuv. Arhim. Teofil Tia.

4 iulie

Face o vizită pe șantierul Centrului misionar de tineret „Sfântul Ioan Valahul” de la Câmpenești, protopopiatul Cluj. Este însoțit de PC Pr. Eugen Adrian Truța, secretarul eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, asistă la Vecernie, slujește Acatistul Bunei Vestiri și rostește un cuvânt de învățătură.

5 iulie

Pe o scenă special amenajată în proximitatea bisericii din Podeni, protopopiatul Turda, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotonește într-un diacon pe tânărul Vlad-Ioan Drînda. Hirotonește într-un sacelar pe părintele paroh Ioan Nicoară. Părintelui Arhimandrit Antim Raț, de la parohia „Izvorul Tămăduirii” din Larisa (Grecia), fiu al satului, îi conferă Ordinul „Mihai Vodă” pentru clerici. Domnului Ioan Mărginean, primarul comunei Moldovenești, îi conferă Ordinul „Episcop Nicolae Ivan”, iar Ordinul „Sfinții Martiri și Mărturisitori Năsăudeni” îl conferă doamnei preotese Maria Cozma. „Gramata Mitropolitană însoțită de Sfânta Scriptură, cartea de căpătâi a creștinului” o acordă episcopului Petru Pop și cântărețului bisericesc Ioan Dan.

Oficiază slujba de binecuvântare a amplexelor lucrări realizate la casa parohială din Podeni. Rostește un cuvânt de felicitare.

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, asistă la Vecernie, slujește la Litie și rostește un cuvânt de învățătură.

6 iulie

Pe o scenă special amenajată în curtea Mănăstirii „Sfinții Apostoli Petru și Pavel” de la Râmeț, județul Alba, în sobor de arhierei, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. La final, prezidează solemnitatea proclamării locale a canonizării Sfântului Dometie cel Milostiv de la Râmeț. Este însoțit de PC Pr. Ioan Buțea, protopopul Dejului.

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, slujește Vecernia, Paraclisul Maicii Domnului și rostește o cateheză. Hirotonește într-un duhovnic pe PC Pr. Paul Vasile Mucichescu de la parohia Manic, protopopiatul Beclean.

7 iulie

Face o vizită pe șantierul Centrului misionar-social „Sfântul Apostol Andrei” de pe Calea Turzii, din Cluj-Napoca. Este însoțit de domnul Sorin Augustin Călea, consilierul economic al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

10 iulie

În capela Facultății de Teologie din Cluj-Napoca (slujitor: Ierom. Grigorie Foltiș), oficiază Taina Sfintei Cununii pentru tinerii Gabriel Vasile și Paula Lorena Bindea. Rostește un cuvânt de învățătură.

11 iulie

În biroul mitropolitan, acordă binecuvântări candidaților la examenul de admitere la Facultatea de Teologie din Cluj-Napoca. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

În încheierea celei de-a X-a ediții a Școlii de vară „Copilărie binecuvântată”, organizată de Parohia Ortodoxă „Buna Vestire” din cartierul clujean Iris (parohi: Pr. Ambrozie Boca și Pr. Andrei Mureșan), în colaborare cu Grădinița „Floare de iris” și Colegiul Ortodox „Mitropolit Nicolae Colan”, în biserica parohială, slujește Paraclisul Maicii Domnului, rostește un cuvânt duhovnicesc și îi premiază pe copiii participanți. Este însoțit de PC Pr. Director Liviu Vidican Manciu.

12 iulie

În biserica din Budești Fânațe, protopopiatul Beclean, oficiază Taina Sfântului Botez pentru pruncul Serafim, fiul părintelui paroh Ioan Lobiuc. Rostește un cuvânt de învățătură.

În Biserica „Sfânta Treime” din Dej (parohi: Pr. Nicolae Muntean și Pr. Adrian Bolog), oficiază slujba înmormântării adormitului într-un Domnul Sebastian Călin, fiul părintelui Marcel Coroian de la parohia Mănăstirea, protopopiatul Dej. Rostește un cuvânt de mângâiere.

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, asistă la Vecernie, slujește la Litie și rostește un cuvânt de învățătură.

13 iulie

Oficiază slujba de sfințire a noii biserici din parohia Vișagu, protopopiatul Huedin. Rostește un cuvânt de felicitare.

Pe o scenă special amenajată în proximitatea bisericii din Vișagu, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotonește într-un preot, pe seama parohiei Păniceni, protopopiatul Huedin, pe diaconul Vlad-Ioan Drînda. Hirotonește într-un iconom stavrofor pe părintele paroh Ioan Vasile Apostol. Acordă distincția „Crucea Transilvană” domnului Gheorghe Cuc, primarul comunei Săcuieu. Domnului Marin Ilie Pașcalău îi conferă Ordinul „Episcop Nicolae Ivan”, domnului Gheorghe Forț îi conferă Ordinul „Mihai Vodă”, iar domnului Ioan Pașcalău îi conferă Ordinul „Sfinții Martiri și Mărturisitori Năsăudeni”.

„Gramata Mitropolitană însoțită de Sfânta Scriptură, cartea de căpătâi a creștinului” o acordă domnului viceprimar Ovidiu Gavril Popa și domnului Marinel Potra. Este însoțit de domnul Darius Echim, corespondentul TV Trinitas în Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului.

În biserica din incinta Spitalului Orășenesc din Huedin, oficiază slujba de Te-Deum cu prilejul împlinirii a 25 ani de căsnicie ai părintelui slujitor Horea Șaitiș cu preoteasa Cristina. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, slujește Vecernia, Paraclisul Maicii Domnului și rostește o cateheză.

IPS Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei, însoțit de clerici și credincioși din parohia Vișagu, protopopiatul Huedin, cu prilejul oficierei slujbei de resfințire a bisericii și a săvârșirii Sfintei Liturghii, duminică, 13 iulie, 2025.

8 iulie

La Casa Colecțiilor și a Documentelor de Patrimoniu din Bistrița, participă la vernisajul Expoziției foto-documentare „Sfântul Preot Mucenic Liviu Galaction de la Cluj, slujitor al Bisericii „Sfinții Trei Ierarhi” din Bistrița”. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

La Centrul Cultural „Dacia” din Bistrița, participă la Colocviul „Contexte istorice – Sfântul Preot Mucenic Liviu Galaction de la Cluj”, în cadrul căruia au fost lansate volumele „Părintele Liviu Galaction Munteanu – o biografie documentară” a părintelui Răzvan Perșa, „Reeducare și represiune în comunism. O istorie politică a închisorii Aiud” a lui Dragoș Ursu, „Preotul și profesorul Liviu Galaction Munteanu. Păstor de suflete și martir al bisericii noastre” a părintelui Lucian Greabu și „În slujba cuvântului. Culegere de predici din opera Pr. Prof. Dr. Liviu Galaction Munteanu”. Rostește o alocuțiune. Este însoțit de PC Pr. Eugen Adrian Truța, secretarul eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

9 iulie

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, slujește Vecernia, Acatistul Domnului Hristos și rostește un cuvânt de învățătură.

14 iulie

În biroul mitropolitan, acordă binecuvântări candidaților la examenul de admitere la Facultatea de Teologie din Cluj-Napoca. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

Face o vizită la Mănăstirea „Sfântul Vasile cel Mare” de la Someșul Cald, protopopiatul Huedin. Se întâlnește cu obștea. Rostește un cuvânt duhovnicesc. Este însoțit de PCuv. Arhim. Teofil Tia, decanul Facultății de Teologie din Cluj-Napoca.

15 iulie

Îi vizitează pe tinerii aflați în tabăra organizată de Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului la Mărișel, protopopiatul Huedin. Rostește un cuvânt duhovnicesc.

Oficiază slujba de Sfințire a apei și cea de binecuvântare a demisolului Bisericii „Sfântul Ioan Botezătorul” din cartierul clujean Europa. Rostește un cuvânt de învățătură. Părintelui Valeriu-Cosmin Vele îi conferă Ordinul „Episcop Nicolae Ivan” pentru clerici, iar domnului Cristian Tivadar Ordinul „Episcop Nicolae Ivan” pentru mireni. Domnului Paul Augustin și domnului Dan Moldovan le conferă Ordinul „Sfântul Ierarh Pahomie de la Gledin” pentru mireni, iar Ordinul „Mihai Vodă” pentru mireni îl conferă domnului Ioan Pavel și domnului Emil Lobodă.

16 iulie

Face o vizită pe șantierul Centrului misionar-social „Sfântul Apostol Andrei” de pe Calea Turzii din Cluj-Napoca. Este însoțit de PC Pr. Eugen Adrian Truța, secretarul eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

În Catedrala Mitropolitană, slujește Vecernia, Acatistul Mântuitorului Hristos și rostește un cuvânt de învățătură.

17 iulie

În Biserica „Înălțarea Domnului” a parohiei Turda Nouă II (paroh: Pr. Ioan Ciorteia), oficiază slujba înmormântării adormitului întru Domnul Aurel, tatăl părintelui Bogdan Chiorean, directorul Centrului de Îngrijiri Paliative „Sfântul Nectarie” din Cluj-Napoca. Rostește un cuvânt de mângâiere.

Face o vizită pe șantierul de pictură în tehnica mozaic din Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca.

18 iulie

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, slujește Vecernia, Acatistul Bunei Vestiri și rostește un cuvânt de învățătură.

19 iulie

În localitatea Dej, se întâlnește cu Preasfințitul Părinte Nicodim, Episcopul Severinului și Strehaiei, Preasfințitul Părinte Nestor, Episcopul Devei și Hunedoarei, Preasfințitul Părinte Siluan, Episcopul Orotodox Român al Ungariei, Preasfințitul Părinte Timotei Sătmăreanul, Arhiepiscopul vicar al Episcopiei Orotodoxe Române a Maramureșului și Sătmăruului și Preasfințitul Părinte Gherontie Hunedoreanul, Arhiepiscopul vicar al Episcopiei Devei și Hunedoarei.

Pe altarul de vară din curtea bisericii din Huta, protopopiatul Dej, în sobor de arhieriei, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Oficiază slujba Parastasului pentru vrednicul de pomenire Episcopul Gurie Georgiu, fiu al satului. Rostește un cuvânt evocator.

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, asistă la Vecernie, slujește la Litie și rostește un cuvânt de învățătură.

Îl primește la reședință pe Înaltpreasfințitul Părinte Serafim, Mitropolitul Ortodox Român al Germaniei, Europei Centrale și de Nord.

20 Iulie (Sfântul Prooroc Ilie Tesviteanul)

Cu prilejul hramului, pe altarul de vară al mănăstirii de la Nușeni, protopopiatul Beclean, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotonește întru diacon pe tânărul Gabriel Vasile Bindea. Este însoțit de domnul Darius Echim, corespondentul TV Trinitas în Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului.

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, slujește Vecernia, Paraclisul Maicii Domnului și rostește o cateheză. Hirotessește întru duhovnic pe PC Pr. Răzvan Flavius Pantovici, de la parohia Sărata, protopopiatul Dej.

21 iulie

Pe altarul de vară al Mănăstirii „Sfânta Maria Magdalena” din satul natal Oarța de Sus, județul Maramureș, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură.

În cimitirul din satul natal, se reculege, preț de câteva clipe, la mormintele părinților și bunicilor. Oficiază o scurtă slujbă funebră.

În biserica Mănăstirii „Mihai Vodă” de la Turda oficiază slujba Parastasului la împlinirea a unui an de la mutarea la Domnul a stavroforei Andreea Filimon. Rostește un cuvânt duhovnicesc. În cimitirul mănăstirii, săvârșește slujba de Sfințire a crucii de la mormântul maicii Andreea. Rostește un cuvânt evocator. Este însoțit de PC Pr. Eugen Adrian Truța, secretarul eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, asistă la Vecernie, slujește la Litie și rostește un cuvânt de învățătură.

27 Iulie (Sfântul Mucenic și Tămăduitor Pantelimon)

Cu prilejul hramului, pe altarul de vară al mănăstirii de la Dâncu, protopopiatul Huedin, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotonește întru preot, pe seama parohiei Iara, protopopiatul Turda, pe diaconul Gabriel Vasile Bindea. Hirotonește întru diacon pe tânărul Ionuț Zaharie Arieșan. Este însoțit de domnul Dragoș Storian de la Radio „Renașterea” din Cluj-Napoca.

În Catedrala Mitropolitană din Cluj-Napoca, slujește Vecernia, Paraclisul Maicii Domnului și rostește o cateheză. Hirotessește întru duhovnic pe PC Pr. Vlad Ioan Drînda de la parohia Păniceni, protopopiatul Huedin.

28 iulie

Face o vizită pe șantierul Centrului misionar-social „Sfântul Apostol Andrei” de pe Calea Turzii, din Cluj-Napoca. Este însoțit de domnul Sorin Augustin Călea, consilierul economic al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

29 iulie

Săvârșește slujba de Sfințire a apei și cea de binecuvântare a noii Capete Mortuare din Mureșenii Bârgăului, protopopiatul Bistrița. Rostește un cuvânt de învățătură. Părintelui paroh Andrei Cotuțiu îi conferă Ordinul „Episcop Nicolae Ivan” pentru clerici. Domnului Vasile Șut, primarul comunei Tiha Bârgăului, îi conferă Ordinul „Sfântul Ierarh Pahomie de la Gledin”, iar domnului viceprimar Vasile Todoran îi conferă Ordinul „Episcop Nicolae Ivan” pentru mireni.

Ordinul „Sfinții Martiri și Mărturisitori Năsăudeni” îl conferă domnului Nicolae Gîvan.

30 iulie

La ceas de seară, săvârșește slujba Punerii Pietrei de temelie pentru noua biserică a Mănăstirii „Sfântul Ioan Evanghelistul” de la Pădureni, protopopiatul Turda. Rostește un cuvânt de învățătură.

31 iulie

Prezidează comisia de examinare a candidaților participanți la concursul pentru ocuparea posturilor de preot la parohiile Surduc (protopopiatul Turda), Ciceu Cristești (protopopiatul Beclean) și postului de preot de slujire caritativă la capela Spitalului „Dominic Stanca” din Cluj-Napoca.

Îl primește la reședință pe o parte dintre foștii colegi de la Facultatea de Construcții Căi Ferate din București.

A consemnat Arhid. Claudiu-Ioan Grama

IPS Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei împărtășește pe credincioși în timpul Sfintei Liturghii oficiate în parohia Vișagu, protopopiatul Huedin, cu prilejul reșfințirii bisericii, duminică, 13 iulie, 2025.

22 – 25 iulie

Face o vizită în Austria, pentru a participa la momentul turnării noilor clopote pentru Mănăstirea „Buna Vestire” de la Cormaia, protopopiatul Năsăud. Marți, 22 iulie, vizitează vestita temniță, devenită muzeu, în care au pătimit Sfinții Mărturisitori Ardeleni, de la Kuffstein. Miercuri, 23 iulie, vizitează bisericile și mănăstirile istorice din Innsbruck și binecuvintează momentul începerii turnării clopotelor la turnătorii Grassmayr din localitate. Joi, 24 iulie, vizitează celebra Abație de la Melk, iar vineri, 25 iulie, face o vizită la Biserica Ortodoxă din Miskolc (Ungaria), în care a fost botezat Sfântul Mitropolit Andrei Șaguna, precum și la Sanctuarul Marian de la Mariápócs. Este însoțit de PC Pr. Ioan Buftea, protopopul Dejului.

26 iulie

În Biserica „Adormirea Maicii Domnului” a parohiei Turda veche (parohi: Pr. Marius Gheorghe Cocan și Pr. Ioan-Aurel Rău), oficiază Taina Sfintei Cununii pentru tinerii Ștefan și Maria Tudose. Rostește un cuvânt de învățătură.

Starețul și arhiereul Justinian (1921-2016), mărturisitor și duhovnic*

Pr. Iustin Tira

Sunt unul dintre cei binecuvântați de Dumnezeu cu privilegiul de-a ajunge, iar apoi a și rămâne în preajma starețului Justinian Chira al Rohiei. Aceasta se întâmpla în vara anului 1961, când am fost adus de tata la mănăstirea Rohia. Am fost prezentat părintelui Justinian, vărul său, pe linie paternă (tații lor fiind frați) și colegul lui de clasă la școala din Plopiș. Acestui moment i-au urmat altele, astfel încât vacanțele școlare, pentru mine, însemnau Rohia. Așezământul mi-a devenit și casa, și familia, în care îmi doream mereu să mă întorc. Aici am primit toate cele care, în timp, m-au educat, m-au format și m-au pregătit pentru ceea ce am ales să devin, adică slujitor al Altarului Bisericii lui Hristos.

Am evocat acest episod al copilăriei pentru că el a fost marcat de prezența luminoasă, atitudinea și lucrarea duhovnicească a părintelui Stareț Justinian. Sigur, atunci nu știam că lucrarea se numește așa, eu simțind doar efectul ei benefic care binecuvânta viața unui copil.

În același timp, a fost începutul unor ani în care am fost beneficiarul și martorul lucrării misionare și duhovnicești pe care starețul Justinian a desfășurat-o aici la Rohia, până în anul 1973, iar apoi, până spre finele anului 1990, la Cluj, ca episcop-vicar al Arhiepiscopiei Clujului. Pomenesc doar aceste două etape pentru că le cunosc foarte bine. De multe ori am fost și parte din această lucrare.

Aici la Rohia, așa cum se cuoaște, predica starețului Justinian, în cei aproape 30 de ani în care l-a mărturisit pe Hristos și Evanghelia Sa, în acest sfânt așezământ, rânduiala liturgică statornicită, bunătatea, căldura sufletească și disponibilitatea de a-i primi, asculta și îndruma, cu răbdare și dragoste, pe toți cei ce urcau dealul spre casa Maicii Domnului, au creat un adevărat fenomen care a depășit cu mult granițele ținutului, transformând numele Rohiei în renume.

Cuvântul starețului, în duminici și praznice, pentru unii, era un adevărat balsam care alina sau chiar tămăduia răni adânci și vechi ale sufletului, pentru alții, răspuns la întrebările esențiale privind viața duhovnicească, iar, pentru alții, tunet care-i trezea din lăncezeală și-i așeza pe calea spre Hristos. De aceea numărul pelerinilor, iubitori de Cuvântul lui Dumnezeu și doritori de viață duhovnicească, creștea de la o sărbătoare la alta și de la un an la altul.

Lucrarea mărturisitoare prin propovăduirea Cuvântului lui Dumnezeu a fost fericit întregită de cea tainică,

duhovnicească, fie în componenta ei sacramental-liturgică, adică administrarea Sfintei Taine a Spovedaniei, fie în componenta ei pedagogico-pastorală, prin convorbirile individuale pe care le purta cu toți cei ce căutau răspunsuri și soluții la frământările care-i aduceau la starețul, iar apoi la arhiereul Justinian. N-a plecat nici unul de sub epitrahilul său, ori din biroul părintelui Justinian, nemângâiat sau fără răspunsuri de folos. Era foarte preocupat de responsabilitatea slujirii în calitate de duhovnic. Iată ce nota într-o însemnare din 26 martie 1960: „Slujba de duhovnic este cea mai de seamă și în același timp e lucrul cel mai delicat, mai gingaș. Este ca și lucrarea pe care o săvârșește chirurgul oftalmolog când vrea să opereze ochiul unui pacient. Cu câtă delicatețe trebuie să lucreze ca nu cumva, vrând să vindece ochiul, să-l distrugă.

Înțelepciune, pricepere, cunoaștere a vieții și a inimii omenești este necesară mai ales aici din partea celui ce îndeplinește această slujbă care este mântuirea lumii, reînvierea sufleteilor, tămăduirea și salvarea vieții oamenilor, redarea fericirii, bucuriei, liniștii, nevinovăției” (Pagini de pateric – Rohia, p. 151). Cam același lucru avea să-l spună, la 50 de ani distanță, adică în 2011, părintele Rafael Noica: „Un duhovnic – spune dânsul – trebuie să aibă inimă de părinte, inimă de frate, inimă de prieten”. Duhovnicul Justinian era din belșug și părinte, și frate, și prieten. De aceea epitrahilul și binecuvântarea sa erau căutate de mulțime de creștini, de clerici și de mulți monahi.

Aminteam, ceva mai devreme, de bunătatea starețului Justinian. Era ființial un om bun. Chiar dacă ar fi vrut, nu putea să fie rău și nu a fost cu nimeni, niciodată. Sunt dator să completez această virtute cu consecința ei firească: generozitatea, de care ne-am împărtășit, de-a lungul anilor, foarte mulți dintre noi.

Unii suntem aici și încercăm să aducem mărturie, în aceste vremuri, despre lucrarea starețului și arhiereului Justinian. Fără bunătatea și generozitatea sa, atentă cumpanite, copii și tineri din familii sărace sau chiar orfani, n-am fi avut acces la școli. Mulți îi datorăm, chiar în totalitate, reușitele vieții și, pe cale de consecință, mulțumire și recunoștință veșnică.

Un ierarh al Bisericii noastre, binecuvântat și dânsul, în vremea studenției, de bunătatea și generozitatea vlădicului Justinian, spunea, într-o conferință, că: „un duhovnic bun este, în aceeași măsură, și cel mai bun penitent, iar un foarte bun penitent poate deveni oricând un foarte bun duhovnic” († Casian al Dunării de Jos, Întru Lumina Ta, p. 253). Starețul Justinian a devenit un foarte bun duhovnic pentru că a fost mai întâi dânsul un foarte bun penitent. Înțelegem acest adevăr din însemnările care ne-au rămas de la sfinția sa. Și-a notat cu mare atenție data fiecărei spovedanii și numele duhovnicului.

Astfel, după plecarea prea timpurie la cele veșnice a starețului Nifon Matei (în 1944), vreme de 35 de ani s-a spovedit la venerabilul protopop de Lăpuș, părintele Ștefan Gheție, până la plecarea lui la Domnul (în 1979); apoi, până în august 1990, s-a spovedit la părintele Ioan Buiu, eclesiarhul Catedralei din Cluj, după care, ca episcop al Maramureșului și Sătmăruului, l-a avut ca duhovnic pe părintele arhimandrit Serafim Man, până în anul 2013, iar în ultimii 3 ani de viață, pe părintele arhimandrit Macarie, starețul Rohiei. (Pagini de pateric – Rohia, p. 172-175). Frecvența spovedaniilor era între 7 și 10 spovedanii pe an. Sunt și acestea probe că părintele nostru Justinian, toată viața, a fost și un penitent smerit, nu numai un duhovnic foarte bun.

În încheiere, aș dori să spun că cei 75 de ani de lucrare misionară și duhovnicească ai starețului și arhiereului Justinian, sunt convinși că au fost adânc amprentați de credința neclintită în Dumnezeu, de credința necondiționată în Biserica lui Hristos și de încrederea în oameni, completate, la rândul lor, de consecințele acestora: iubirea față de Dumnezeu, iubirea Bisericii ortodoxe strămoșești și iubirea oamenilor.

Mie mi se pare că prin toate acestea a fost și a rămas toată viața sfinției sale înlăuntrul chemării liturgice: „cu frică de Dumnezeu, cu credință și cu dragoste apropiați-vă”.

Mănăstirea „Sf. Ana” – Rohia

29 iulie 2025

* Alocuțiune rostită la Simpozionul „Mari duhovnici și mărturisitori ai Rohiei: Arhiepiscopul Justinian Chira, Arhim. Serafim Man și Părintele Nicolae Steinhardt” din cadrul „Zilele Rohiei, Zilele N. Steinhardt”, ediția a XXVI-a.

COMITETUL DE REDACȚIE:

Președinte:
IPS Arhiepiscop și Mitropolit ANDREI ANDREICUȚ

Membri:
Consilier cultural Pr. dr. Cornel Coprean,
Arhim. prof. univ. dr. Teofil Tia, Pr. prof. dr. Liviu Vidican-Manci

Directorul Editurii Renașterea:
Pr. dr. Cătălin Pălimaru

RENAȘTEREA

Editura Renașterea * Piața Avram Iancu, 18
400117, Cluj-Napoca * Telefon / Fax 0264-59-96-49
Internet: www.renasterea-cluj.ro
E-mail: revista.renasterea@gmail.com

CUI (CF) 4547095
IBAN: RO84 BTRL 0130 1205 P129 1800
Banca Transilvania, Cluj (Revista RENĂȘTEREA)
ISSN: 1223-4435

Redactor responsabil:

Pr. Florin-Cătălin Ghiț

Tehnoredactor: Pr. Eugen Mera

DIFUZAREA:

Pr. Nicolae-Dragoș Kerekes

COLABORATORI PERMANENȚI:

Mircea-Gheorghe Abrudan, Mircea-Gelu Buta, Darius Echim,
Arhid. Claudiu-Ioan Grama, Protos. Maxim (Morariu),
Nicoleta Pălimaru, Elena Părvu, Pr. prof. univ. Stelian Tofană,
Pr. Eugen-Adrian Truța.

Suferințele omului contemporan și îndemnurile Sfinților Părinți

*Vindecă-mă, Doamne, că s-au tulburat oasele mele; și sufletul meu
s-a tulburat foarte (Psalmul 6, 2-3)*

Alexandra-Mădălina Sălvân

Ntr-o lume în care toți ne grăbim – deși nu știm unde și pentru ce –, iar tehnologia pare că satisface orice nevoie a individului uman, oamenii devin din ce în ce mai iritați, afundați în stări greu de înțeles și predispuși la bolile spirituale.

Dar ce ne lipsește dacă avem totul?

Făcut din iubire, pentru iubire și spre a iubi, omul tinde să umple golul format din lipsa acesteia prin cufundarea în adicții, muncă excesivă sau dragostea față de cele materiale, uitând de Dragostea nemărginită care îl așteaptă. În Sfintele Evanghelii – Cuvântul *Evanghelie* provine din grecescul *εὐαγγέλιον* sau *evangelion* care înseamnă Veste Bună –, Mântuitorul repetă în nenumărate rânduri despre vremelnicia acestei vieți și importanța mântuirii. În cadrul celor patru Evanghelii, Matei, Marcu, Luca și Ioan nu prezintă mântuirea doar ca pe un concept teologic abstract, dar ca pe o realitate trăită, o participare la Moartea, Răstignirea și Învierea Mântuitorului, „Căci câți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați îmbrăcat” (Galateni 3, 27); o participare care are ca rol îndumnezeirea noastră și împlinirea în dragostea lui Dumnezeu, întrucât „Dragostea nu cade niciodată” (1 Corinteni 13).

Totuși, această dragoste la care suntem chemați pare să fie neauzită, scrisă undeva într-o carte uitată pe masă¹ din pricina grijilor lumești sau a neștiinței. Ruperea de Dumnezeu și încetarea comunicării cu El duce la *akedia*, această rupere fiind o ruptură a legăturii de iubire și comuniune. Akedia, în terminologia patristică, înseamnă trândăvie duhovnicească, lipsa oricărei griji pentru mântuirea cea veșnică. Urmările acesteia sunt covârșitoare pentru sufletul omului, din acestea născându-se bolile sufletești, rădăcina suferințelor.

În Filocalia a XII-a, cuvântarea a XIX-a (în greacă: Φιλοκαλία, „dragostea de frumos”), Cuviosul Isaia Pustnicul abordează problematica bolilor spirituale și dezrădăcinarea răului, punând în evidență importanța lucrării Duhului Sfânt în viața noastră și prezența Împărăției înăuntrul nostru. *Dar ce facem dacă locul în care Împărăția ar trebui să se sălășuiască, iar Fiul Omului (nu are) unde să își plece capul e pustiu, lipsit de ospitalitate?*

În Sfintele Evanghelii putem observa cum o mulțime de oameni au mers la Mântuitorul pentru a primi tămăduire pentru trupurile lor (Matei 8, 2; Marcu 7, 26; Luca 13, 11-12; Ioan 9). Totuși, privind dincolo de aceste trupuri trecătoare, putem observa cu ușurință că orice problemă trupească are rădăcina într-o problemă duhovnicească, spirituală. Evanghelia după Ioan (Ioan 5, 1-15) relatează vindecarea ologului la scăldătoarea numită Vitezda.

După acestea era o sărbătoare a iudeilor și Iisus S-a suit la Ierusalim. Iar în Ierusalim, lângă Poarta Oilor, era o scăldătoare, care pe evreiește se numește Vitezda, având cinci pridvoare. În acestea zăceau mulțime de bolnavi, orbi, șchiopi, uscați, așteptând mișcarea apei. Căci un înger al Domnului se cobora la vreme în scăldătoare și tulbura apa și cine intra întâi, după tulburarea apei, se făcea sănătos, de orice boală era ținut. Și era acolo un om, care era bolnav de treizeci și opt de ani. Iisus, văzându-l pe acesta zăcând și știind că este așa încă de multă vreme, i-a zis: Voiești să te faci sănătos? Bolnavul I-a răspuns: Doamne, nu am om, care să mă arunce în scăldătoare, când se tulbură apa; că, până când vin eu, altul se coboară înaintea mea. Iisus i-a zis: Scoală-te, ia-ți patul tău și umblă. Și îndată omul s-a făcut sănătos, și-a luat patul și umbla. Dar în ziua aceea era sâmbătă. Deci ziceau iudeii către cel vindecat: Este zi de sâmbătă și nu-ți este îngăduit să-ți iei patul. El le-a răspuns: Cel ce m-a făcut sănătos, Acela mi-a zis: Ia-ți patul și umblă. Ei l-au întrebat: Cine este omul care ți-a zis: Ia-ți patul tău și umblă? Iar cel vindecat nu știa cine este, căci Iisus se dăduse la o parte din mulțimea care era în acel loc. După aceasta Iisus l-a aflat în templu și i-a zis: Iată că te-ai făcut sănătos. De acum să nu mai păcătuiești, ca să nu-ți fie ceva mai rău. Atunci omul a plecat și a spus iudeilor că Iisus este Cel ce l-a făcut sănătos.

După citirea acestei Evanghelii ne-am putea întreba: „În 38 de ani, chiar nimeni nu s-a milostivit să îl ajute pe cel bolnav să intre în scăldătoare sau ceea ce îl ținea de fapt era o înverșunare a inimii? Ceea ce trebuia dezrădăcinat în această situație era gândul rău al omului sau toți acești ani de suferință au fost crucea răbdării?”

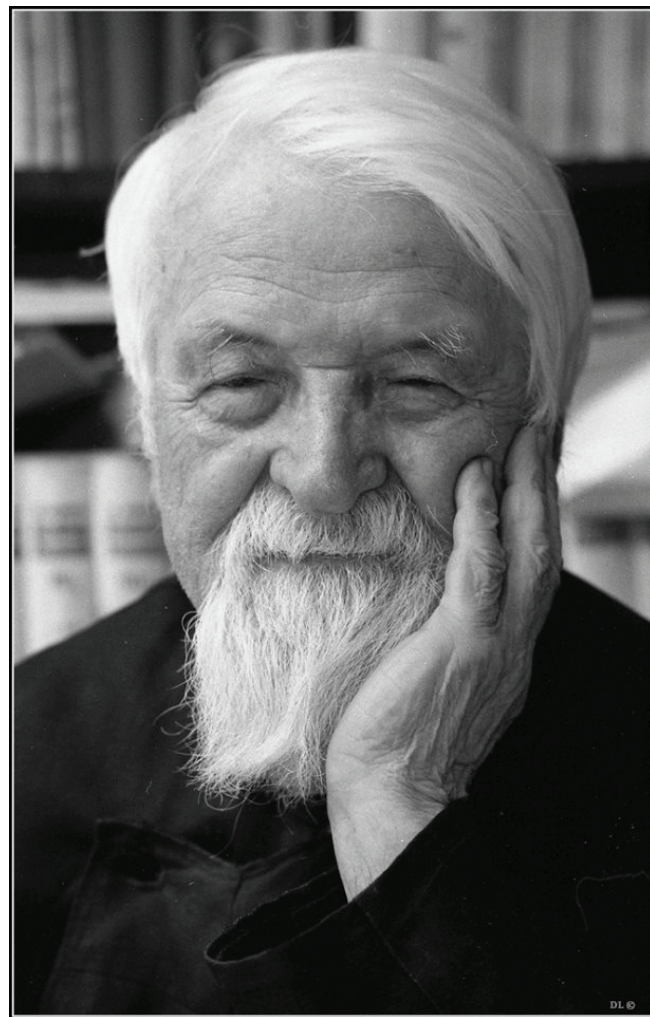
Adineauri, am pomenit de akedia. Ce legătură are însă aceasta cu stările noastre greu de înțeles sau cu ce se întâmplă cu noi? Sfinții Părinți asimilează sănătatea omului stării de desăvârșire căreia acesta îi era sortit prin însăși natura sa (Jean-Claude Larchet, *Terapeutica Bolilor Spirituale*). Mai în detaliu, akedia se înrudește cu tristețea, tradiția apuseană punând akedia și tristețea la un loc, socotindu-le una și aceeași patimă. Aceasta aduce asupra sufletului anumite stări de lene, descărajare, silă, moleșală, făcând ca omul să fie nestatornic în rugăciune, post, ascultare, aducând oboseală peste om fără ca acesta să fie cu adevărat obosit, îngreunând trupul și sufletul. De asemenea, neliniștea caracterizează această stare de amorțire sufletească, akedia luând forma unui sentiment greu de înțeles, care îl împinge pe om să caute liniștea în locuri în care se pierde și mai mult. Totuși, detaliul care diferențiază akedia de tristețe este dat de faptul că ea nu are un motiv anume, sufletul fiind „tulburat fără noimă”, după cum spune Sfântul Ioan Casian. Lănchează a sufletului și întunecare a minții, akedia nu constă în folosirea unei puteri în mod negativ, ci ea este forța nevăzută care le pervertește pe toate. Despre această patimă Sfântul Maxim Mărturisitorul a scris următoarele: *Toate patimile țin sau numai țin de iuțimea sufletului, sau numai de partea lui poftitoare, sau de cea rațională... Dar akedia se face stăpână peste toate puterile sufletului.*

Ne-am putea gândi, dacă această patimă este atât de greu de depistat și pare imposibilă scăparea din ghearele ei, totuși, avem vreo șansă? După cum bine știm, nu noi ținem păcatul, ci păcatul ne ține pe noi. Cu toate acestea, prin Moartea și Învierea Sa Mântuitorul ne-a oferit vindecarea de care aveam nevoie și puterea de

a trece peste orice, căci: „Toate le pot întru Hristos, Cel care mă întărește” (Filipeni 4, 13). Hristos, Vindecătorul nostru, este singurul Care a vindecat rana de nevindecat a omenirii, născută din neascultarea protopărinților noștri, Adam și Eva, întrucât: „Nu cei sănătoși au nevoie de doctor, ci cei bolnavi” (Matei 9,12). Chiar și înainte de întruparea Cuvântului, Dumnezeu era privit drept „Cel ce vindecă toate bolile” (Psalmul 102, 3) și „Cel ce vindecă pe cei zdrobiți cu inima și leagă rănile lor” (Psalmul 146, 3), iar proorocii, potrivit Sfinților Părinți, erau trimiși ca doctori să vindece pe poporul lui Israel, care boala în păcat. Astfel, Hristos a venit pe pământ, chip de rob luând (Filipeni 2,7), aducând vindecare sufletelor noastre aflate în noaptea morții și a păcatului.

Totuși, chiar dacă S-a înălțat la cer întru slavă, nu ne-a lăsat singuri să cădem din nou în cursa vrăjmașilor ci, din multa Sa iubire, a trimis pe Duhul Sfânt ca Mângâietor al sufletelor noastre: „Iar când va veni Mângâietorul, pe care Eu îl voi trimite vouă de la Tatăl, Duhul Adevărului, care de la Tatăl purcede, Acela va mărturisi despre Mine” (Ioan 15,27), prin care să ne unim cu Sfânta Treime și să ajungem la starea de desăvârșire pentru care am fost creați întrucât „Dumnezeu s-a făcut om pentru ca omul să devină Dumnezeu”, după cum ne spune Sfântul Atanasie.

Dar prin ce intermediu ne putem uni cu Aceasta? Unirea omului cu Dumnezeu se poate realiza numai în Biserică, prin Sfintele Taine. Aceste Taine sunt o prelungire vizibilă a lucrării nevăzute a lui Hristos. În mod fundamental, prin Sfintele Taine suntem puși în legătură ființială cu Hristos, prin lucrarea Sfântului Duh, chemat de preoții Bisericii și care, prin mijlocirea formelor văzute săvârșesc Sfintele Taine. Altfel spus, prin Sfintele Taine suntem primiți în cadrul Bisericii, suntem vindecați și intrăm în comuniune cu Sfânta Treime. Referitor la Sfintele Taine, Sfântul Mărturisitor Dumitru Stăniloae consemna următoarele:

Toate Tainele au legătură cu Jertfa și Învierea lui Hristos, cu care ne unim în modul cel mai deplin în Euharistie. De aceea, prin Euharistie se desăvârșește unitatea bisericii [...] Și, în general, unirea credinciosului cu Biserica își găsește ultima întărire în împărtășirea de Hristos, care nu trebuie să fie prea rară.

Ca urmare, în toate Tainele omul se înnoiește, murind omului vechi și înviind la viața nouă cea din Hristos, murind egoismului și înviind unei vieți de autodăruire. Aceasta are loc în botez, în mărturisirea păcatelor; de asemenea în căsătorie, în care cei doi soți primesc puterea unei iubiri permanente prin care depășesc egoismul lor individual; de asemenea în hirotonie, în care se asumă răspunderea pentru propovăduirea Jertfei și Învie-

¹ A se înțelege Sfânta Scriptură

rii lui Hristos și a transiterii puterii lor, asimilată de cel hiro-tonit, celor care cred în Hristos (Părintele Dumitru Stăniloae, *Spiritualitatea și comuniunea în Liturgia Ortodoxă*, ediția a II-a, Editura Patriarhiei Române, București, 2004, p. 677).

Sfântul Părinte Dumitru Stăniloae subliniază unul dintre efectele Sfintelor Taine, *de a muri omul cel vechi și a învia vieții în Hristos*, iar primul pas spre această nouă viață se face prin nașterea din nou. Dar ne-am putea întreba precum Nicodim, *cum poate omul să se nască fiind bătrân?* (Ioan 3, 4) Această nouă naștere este săvârșită prin Taina Sfântului Botez, prin care creștinul intră în Biserică, fiind un mădular al său. Îmbrăcând haina lui Hristos, omul se unește cu El, urmând să crească în virtute și să își înmulțească talanții primiți.

De asemenea, prin Sfânta Taină a Cununiei, soții primesc binecuvântarea și puterea unei iubiri permanente, Sfântul Ioan Gură de Aur spunând despre iubire că este *cea mai mare minune*. Dintr-o astfel de iubire făcătoare de minuni a fost săvârșită minunea din Cana Galileei. La îndemnul Mamei Sale, Mântuitorul preface apa în vin pentru mirii aflați în impas și ridică căsătoria la rang de taină, binecuvântând însoțirea acestora. Prin apa transformată în vin, Mântuitorul face trimitere la jertfa euharistică, prin sângele Său schimbând creația în noua creație. Dar cât de frumos a mijlocit Preacurata Maica Sa pentru acei miri cât și pentru noi?

Cred că fiecare dintre noi își poate aduce aminte măcar un moment în care cineva ne-a suflat pe o rană, fie ea făcută dintr-o joacă nevinovată sau nu, dar care ne-a alinat durerea prin acel gest sincer de iubire. Cu atât mai multă alinare aduce mângâierea Maicii Domnului pentru sufletele celor care o cheamă în ajutor. Profunzimea ajutorului Ei nu poate fi explicat prin cuvinte omenești, căci ea se apleacă cu milă și cu dragostea Sa de mamă asupra fiecărui suflet obosit, întristat și împovărat, aducând bucurie, vindecare, pansând fiecare rană ca o mamă iubitoare. De asemenea, ea ne oferă cel mai sincer și curat îndemn: „Faceți tot ce vă va spune El”, îndemnându-ne să mergem pe calea iubitului său Fiu și să fie fii ai luminii.

În cadrul activităților ASCOR-ului, Maica Domnului ne-a fost și ne este apărătoare, Mamă, protectoare, călăuzitoare. Chiar și în momentele grele, în care părea că toată munca noastră este în zadar și că nu o să ducem planul la bun sfârșit, Ea a fost cea care ne-a luminat calea și mintea, făcând ca lucrurile să se așeze mai bine decât ne-am fi gândit. Chiar și în momentele în care sufletele noastre erau copleșite de suferința fraților noștri din spitale și simțeam că puterile ne lasă din pricina emoțiilor, Ea, ca o mamă a tuturor, ne-a dat putere să fim alături de cei bolnavi și să mărturisim ca Sfântul Părinte Dumitru Stăniloae că „în Maica Domnului avem în cer o inimă de mamă.”

Astfel, prin mila Mântuitorului, dragostea de mamă a Maicii Domnului și ajutorul neîncetat al Sfinților, dar și prin participarea cât mai des la Sfânta Liturghie și la Sfintele Taine, putem să ne vindecăm sufletele și să pășim cu dragoste către Împărăția cea gătită pentru noi căci „în casa Tatălui Meu multe locașuri sunt.”

Deficitul spiritual

Daria-Maria Călugăru

upă predica Vindecării celor doi demonizați, de la Biserica Muzeului Satului din Baia Mare

„Căci dacă cel drept cade de șapte ori și tot se scoală, cei fără de lege se poticnesc în nenorocire” (Pilde 24, 16). Pe diavol este foarte bine să-l ignori, să nu-i arăți că ești afectat de cursa lui, chiar dacă ai căzut. Nu arăta că ești zdruncinat, chiar dacă ai cedat ispitei, vulnerabilității sau sensibilității tale.

Hristos ce ne învață? De câte ori vei cădea, scoală-te și te vei mântui. Fiecare dintre noi dă o lovitură puternică Satanei când se ridică. Diavolul crede că, odată ce te-a făcut să cazi, acolo vei rămâne – căzut. Dar atunci intervine credința, harul lui Dumnezeu, conștiința. Lucrarea lui Dumnezeu în tine te face să te ridici și să-l biruiești. Un alt aspect determinant prin care înfrângem răul este smerenia. Dacă e cazul, diavolul poate face și minuni, se poate preface în înger de lumină, însă nu se poate smeri. Acest lucru nu-l poate face sub nicio formă. Sfinții Părinți spun că smerenia deschide porțile Raiului. Un contraexemplu îl reprezintă gherghesenii, care au apreciat mai mult porcii și câștigul lor decât vindecarea celor doi demonizați, rugându-L pe Hristos să plece: „Și trecând El dincolo, în ținutul Gadarenilor, L-au întâmpinat doi demonizați care ieșeau din morminte, foarte cumpliți, încât nimeni nu putea să treacă pe calea aceea. Și iată, au început să strige și să zică: Ce ai Tu cu noi, Iisuse, Fiul lui Dumnezeu? Ai venit aici mai înainte de vreme ca să ne chinuiești? Departe de ei era o turmă mare de porci, păscând. Iar demonii Îl rugau, zicând: Dacă ne scoți afară, trimite-ne în turma de porci. Și El le-a zis: Duceți-vă. Iar ei, ieșind, s-au dus în turma de porci. Și iată, toată turma s-a aruncat de pe țărm în mare și a pierit în apă. Iar păzitorii au fugit și, ducându-se în cetate, au spus toate cele întâmplate cu demonizații. Și iată, toată cetatea a ieșit în întâmpinarea lui Iisus și, văzându-L, L-au rugat să treacă din hotarele lor” (Matei 8, 28-34).

Pe de-o parte, înțelegem, într-un mod mai actual zilelor noastre, că Hristos le-a produs un deficit, o criză economică gherghesenilor. Ce lucrare parșivă are diavolul atunci când induce în societate frica de o criză economică, făcându-ne să uităm de criza sufletească! Trăim într-o criză duhovnicească continuă, însă pe noi ne sperie doar criza socială sau financiară. Cei care păzeau turma au pus accentul pe înecarea porcilor și nu pe vindecarea celor doi. Se întrebau: „Din ce să mai trăim?”. Nu mai conta sufletul omului, deși două suflete fuseseră salvate, doi oameni se însănoșiseră. Atunci, locuitorii L-au rugat pe Hristos să plece din ținutul lor.

O mare discrepanță se observă comparând samarinienii cu gherghesenii. Popoare păgâne, amestecate la fel, însă iată, vine femeia samarineancă, păgână, cu păcatele și greșelile ei (o altă formă de demonizare am putea zice), iar Hristos doar îi spune câteva lucruri din viața ei și aceasta se întoarce de la fântână și le spune oamenilor întâmplarea, întrebându-se: „Nu cumva acesta este Hristosul?”. Și au mers cei din Samaria și L-au chemat în cetatea lor, iar El a stat cu ei două zile. Ce contrast față de gherghesenii, care L-au alungat pentru că le-a produs un deficit!

Pe de altă parte, gherghesenii nu au putut suporta supranaturalul, pentru că erau obișnuiți să trăiască în limitele firescului. Dar nu putem fi doar firești, căci firescul este limitat. Trebuie să ne amintim mereu că suntem veșnici, nemuritori. Aceasta înseamnă să ieșim din limitatul cel omenesc și să înțelegem lucrurile la o altă dimensiune. Or, atitudinea gherghesenilor de cele mai multe ori este și atitudinea noastră, pentru că unde au greșit gherghesenii acolo greșim și noi foarte mult. Ei nu s-au lăsat și noi nu ne lăsam modelați de către Mântuitorul nostru Iisus Hristos. Nu au vrut și nu vrem să dăm un cu totul alt sens propriei noastre vieți. Lumina te deranjează când ieși din întuneric, pentru că te-ai obișnuit acolo, în beznă. În negură e mai confortabil. Când ieși la lumină trebuie să depui un efort, să te readaptezi la un alt nivel, la o altă dimensiune a trăirii.

Ei bine, vedeți? Aici a fost greșeala cea mare a gherghesenilor și tot aici e și greșeala noastră. Ne obișnuim atât de mult cu minciuna, încât nu mai recunoaștem Adevărul. Ne obișnuim cu întunericul, încât refuzăm Lumina. Hristos este Lumina Adevărului, și da, adevărul deranjează. Ne sfiim, ne este rușine sau nu avem curaj să-l pronunțăm numele sau să facem Sfânta Cruce – că nu dă bine, nu-i în trend. Atunci, unde nu e Hristos, legiferăm păcatul – fărădelegea devine lege. Într-o lume nebună, nebunia devine lege. Știm deja motivul pentru care Iisus Hristos a fost răstignit: în văzul tuturor a făcut atâtea minuni – a vindecat bolnavi, a înviat morți, a spus Adevărul, n-a jignit pe nimeni, a venit cu legea iubirii. Dar societatea iudaică, la fel ca a noastră, era împinsă spre ură, spre

batjocorirea și înjosirea omului. În societatea iudaică exista legea talionului: ochi pentru ochi și dinte pentru dinte. Hristos vine și spune: „iubiți pe vrăjmașii voștri”. Lumina vieții veșnice a venit în lume și a „deranjat”. Pentru asta a fost răstignit – pentru că a spus Adevărul. La fel suntem și noi, pentru că ne regăsim în minciuna în care trăim. Iar Adevărul vine și arde acea minciună. Dar nouă ne este comod, și preferăm întunericul. Îl alungăm pe Hristos din viața noastră. Atunci, diavolii pun stăpânire pe oameni și îi transformă în... neoameni. Unde nu este Hristos, nu este viață. Însă, fiindcă Hristos respectă libertatea omului, El pleacă. Pleacă și de la noi, iar acolo unde nu este El, vine cel rău.

De aceea, în societatea de astăzi este nevoie mai mult de manifestări ale credinței decât de manifestări stradală. Este nevoie de o revoluție spirituală în interiorul fiecăruia. Să ne rugăm lui Dumnezeu să ne dea putere și credință, ca să nu-l lăsam pe cel rău să se apropie de noi. Dacă se întâmplă să cazi – ridică-te și mergi mai departe! Așa cum spune Sfântul Nicodim Aghioritul: „Trăim un război nevăzut, care se poartă în fiecare dintre noi până la mormânt”. Să dea Dumnezeu să învingă Lumina în viața noastră, să învingă Adevărul, să învingă Iisus Hristos.

Păsări călătoare

Andreea Gînga

Suntem simple păsări călătoare
ce se-ndreaptă dincolo de mare;
trec fugitiv, admiră peisaje,
călătoresc prin munți, se destind pe plaje.

Unele, cuprinse de pasiuni de neînvins,
se stabilesc într-un ținut interzis.
Uită de idealul suprem, de Țara Promisă,
încalcă sfidător orice lege nescrisă.
Ființa lor e cuprinsă de un dor neînțeles
Pentru care rațiunea nu găsește-un sens.

Luptă neputincioase cu a lor chemare,
idealul suprem se pierde în uitare;
schimbă dorința profundă de devenire
pe cea superficială de parvenire.

Altele, continuă vitejește să zboare
spre țara nevăzută luminată de Soare;
înfruntă vânturi, năprasnice furtuni,
înaintează mereu cu speranță,
nu se sperie de distanță.

Sunt conștiente că fericirea biruinței
are la bază nevoința suferinței.
Esența existenței o află în inima lor
unde arde nestins un tainic dor.
Privesc viața ca pe o călătorie,
un drum anevoios spre nemurire...

Conduși de idealuri deșarte,
ne rătăcim prin locuri depărtate;
dar cât de târziu realizăm oare
că suntem simple păsări călătoare?
nu putem găsi stabilitate în materialitate
când sufletul nostru tânjește după ETERNITATE.

Echipa: Tatiana Onilov

Anca-Maria Bica, Daria-Maria Călugăru, Maria Fărcaș,
Andreea Gînga, Maria-Magdalena Goia, Bogdan Herțeg,
Alexandra-Mădălina Sălván

Adresa ASCOR:

Biserica din Hașdeu 45
Cluj-Napoca

ISSN: 1224-0567

Redacția FILOCALIA:

Piața Avram Iancu, nr. 18,
Cluj-Napoca

Fax: 0264/595 300

revista.filocalia@yahoo.com